

БЪЛГАРСКА
НАРОДНА БАНКА

**Указания за извършване на стрес-тестове в
рамките на процеса за надзорен преглед
(Преработена рамка)**

Съдържание

Раздел 1. Въведение	3
Раздел 2. Управленски аспекти на процеса по извършване на стрес-тестове и използването на резултатите от тях.....	7
Раздел 3. Методология.....	12
3.1 Анализ на чувствителността.....	12
3.2 Сценариен анализ.....	13
3.3 Консервативност на сценариите	20
3.4 Извършване на обратни стрес-тестове	21
Раздел 4. Провеждаване на стрес-тестове на ниво отделни рискове, портфейл и на ниво банка.....	23
4.1. Стрес-тестове на ниво отделни рискове и на ниво портфейл.....	23
4.2. Стрес-тестове на ниво банка	24
Раздел 5. Резултати от извършването на стрес-тестове и предприемане на управленски коригиращи действия.....	25
Раздел 6. Извършването на стрес-тестове като част от ВААК.....	27
Раздел 7. Надзорен преглед и оценка	29
Приложение 1. Примерни практики по отношение на пазарния риск	34
Практики, приложими за всички банки	34
Практики, приложими за банки с вътрешни модели.....	34
Приложение 2. Примерни практики по отношение на секюритизацията	36
Практики, приложими за всички банки	36
Приложение 3. Примерни практики по отношение на кредитния риск и риска от контрагента	37
Практики, приложими за всички банки	37
Практики, приложими за банки с вътрешни модели.....	38
Стойност на финансовите обезпечения (по отношение на големите експозиции)	40
Риск от контрагента	41
Приложение 4. Примерни практики по отношение на операционния риск.....	42
Практики, приложими за всички банки	42
Практики, приложими за банки с вътрешни модели.....	43
Приложение 5. Примерни практики по отношение на ликвидния риск	44
Практики, приложими за всички банки	44
Приложение 6. Примерни практики по отношение на лихвения риск в банковия портфейл.....	48
Практики, приложими за всички банки	48
Приложение 7. Примерни практики по отношение на риска от концентрация.....	49
Практики, приложими за всички банки	49

Раздел 1. Въведение

1. Настоящите указания заменят и надграждат издаденото от Българска Народна Банка „Указание за извършване на стрес-тестовите в рамките на процеса за надзорен преглед”. В резултат от натрупания опит след публикуването на предходните указания надзорните очаквания към процедурите на банките за провеждане на стрес-тестове се развиха, както е видно от публикувания документ „Принципи за надеждни практики и надзор при провеждане на стрес-тестове”¹ на Базелския комитет за банков надзор (BCBS). Тези принципи са доразвити в преработените „Указания за провеждане на стрес-тестове” на Европейския банков орган (ЕБО).

2. Настоящите указания имат за цел да подпомогнат банките при въвеждането на подходящо управление на процеса по извършване на стрес-тестове като инструмент за управление на риска и необходимата инфраструктура. Указанията са съставени с идеята да бъдат практически ориентирани и да идентифицират основните елементи, необходими за създаване на ефективна рамка за извършване на стрес-тестове – от опростен анализ на чувствителността на един портфейл до макроикономически сценарии, приложими за стрес-тестове на ниво банка.

3. „Фигура 1”, приложена по-долу, илюстрира следвания в настоящите указания подход за изграждане на рамка за извършване на стрес-тестове от гледна точка на управлението. Тази структура се фокусира върху общите принципи на управление, сред които са:

- структурата на управление на процеса по провеждане на стрес-тестове и използването на получените резултати (описана в раздел 2 на Указанията, отчитайки изискванията на документа „Ръководни принципи за управление на риска”², издаден от БНБ);
- използването на различни методи, сред които обикновен анализ на чувствителността и по-сложни сценарийни стрес-тестове (разгледани в раздел 3, като са включени и качествени и количествени подходи за обратни стрес-тестове);
- многопрофилният подход на програмите за изготвяне на стрес-тестове при прилагане на сценарийни анализи както към отделен портфейл, така и на ниво банка (разяснен в раздел 4);
- резултатите от процеса на провеждане на стрес-тестове, който включва взаимодействието на отделни стрес-тестове с евентуалните управленски решения, предприети на база получени резултати и с цел намаляване на риска (разгледани в раздел 5);

¹ Вж. BCBS Principles for sound stress testing practices and supervision, май 2009 г.:

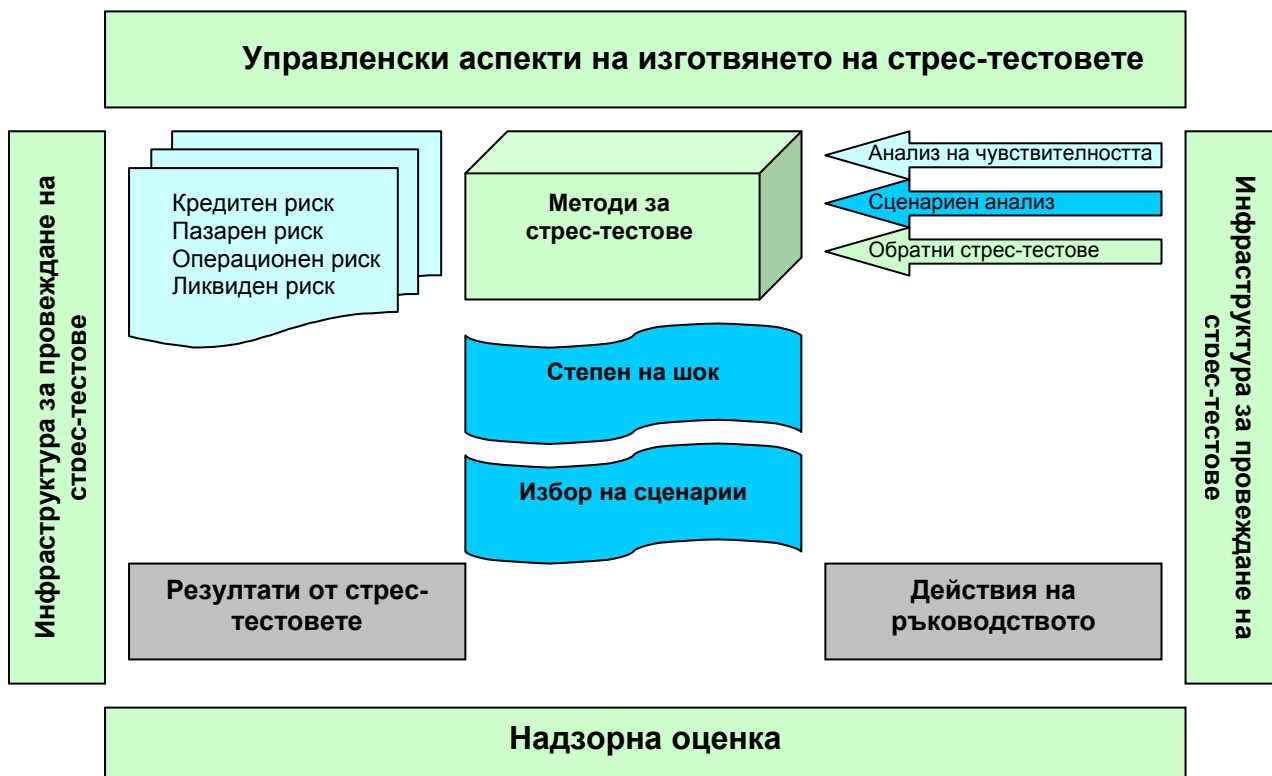
<http://www.bis.org/publ/bcbs155.pdf>

² Вж. документа на БНБ „Ръководни принципи за управление на риска”, публикуван на нейната интернет страницата: http://www.bnb.bg/bnbweb/groups/public/documents/bnb_law/au_lf_riskprincip_bg.pdf

- използването на стрес-тестовите в контекста на вътрешния анализ на адекватността на капитала (БААК) за оценяване на жизнеспособността на банката и капиталовия ѝ план при настъпване на неблагоприятни събития (обсъдено в раздел 6);
- надзорният преглед и оценка като източник на практически насоки по конкретни теми, обхващащи както избора на подходящ сценарий, така и оценяването на резултатите от стрес-тестовите и използването им при капиталовото планиране (разяснени в раздел 7).

4. Различните видове провеждани стрес-тестове не следва да се разглеждат изолирано. Така например стрес-тестове на кредитен портфейл е вероятно да предоставят информация, която ще послужи за целите на по-общ стрес-тест за кредитен риск. По същия начин извършването на стрес-тестове на ниво банка се базира върху индивидуални тестове за различни видове риск поради факта, че опростеното сумиране на отделните резултати не е достатъчно.

5. Указанията описват както количествените, така и качествените аспекти на стрес-тестовите, отчитайки принципа на пропорционалност. Малки банки с опростена организационна структура могат да съсредоточат вниманието си предимно върху качествените аспекти, докато по-големите и с по-сложна структура банки е необходимо да прилагат по-усъвършенствани техники за извършване на стрес-тестове. Във всички случаи обаче е необходимо наличието на базисен качествен анализ, който да бъде в основата на процеса на извършване на стрес-тестове и който да установява връзките между рисковия апетит на банката, нейната бизнес стратегия и потенциалното въздействие на външни и вътрешни събития върху бизнес модела ѝ. Органът за управление осигурява последователността при изготвянето на анализа, както и съобразяването във всеки един момент с нивото на рисковия апетит.

Фигура 1 – Представяне на използвания в Указанията подход за изграждане на рамка за извършване на стрес-тестове

6. В приложенията към Указанията са дадени допълнителни разяснения относно стрес-тестове за специфични рискове. Някои от посочените примери са приложими спрямо всички банки, а други са подходящи единствено за банки, прилагащи усъвършенствани подходи за изчисляване на надзорни капиталови изисквания (вътрешни модели за пазарен, кредитен и операционен риск).

7. Указанията се прилагат пропорционално, като се вземат предвид естеството, мащабът и сложността на дейността на съответната банка, както и рисковият ѝ профил. При изготвянето на рамките за извършване на стрес-тестове всички банки разглеждат, доколкото е възможно, взаимодействието между различните видове риск, например в светлината на междурисковите и вътрешнорисковите концентрации³, а не се съсредоточават само върху анализа на отделни рискови фактори. За тази цел може да бъде полезен качественият подход за извършване на обратни стрес-тестове, разгледан в Указанията.

³ Смята се, че стрес-тестовите представляват един от методите за установяване на взаимовръзки между различни рискови фактори, както и за установяване на междурискови концентрации (описани в документа на БНБ „Указания за управлението на риска от концентрация в рамките на процеса за надзорен преглед“, публикуван на нейната интернет страница:

http://www.bnb.bg/bnbweb/groups/public/documents/bnb_law/bs_solv_r8_guidlines_04_bg.pdf)

8. В случаите, когато минималните изисквания за капитала се определят чрез одобрени от БНБ вътрешни модели, банките провеждат стрес-тестове за оценка на адекватността на резултатите от прилагането на тези вътрешни модели, използвани като част от Първи стълб на рамката за капиталова адекватност, както и на адекватността на капиталовите буфери над надзорния минимум.

9. Съществува ясно разграничение между установения минимален надзорен капитал по Първи стълб, който представлява резерв за посрещане на неочаквани загуби, и оценяването на риска в един стрес-тест. Първи стълб на рамката за капиталова адекватност определя размера на капитала, необходим да покрие загубите от неочаквани събития, част от „опашката“ на дадено разпределение при определен доверителен интервал⁴, като това се интерпретира като надзорен измерител за платежоспособността. Стрес-тестовете по Втори стълб служат за ориентир какво би се случило със способността на банката да покрива своите вътрешни капиталови нужди, когато външните условия се влошат значително за продължителен период от време.

10. Извършването на стрес-тестове не представлява само оценка на капитала, тъй като служи като инструмент за управление на риска, който подпомага изготвянето на рисковия профил на банката, отразяващ нейната устойчивост към вътрешни и външни шокове. Като се имат предвид естествените ограничения на използваните методологии, параметри и данни, както и цялостната несигурност по отношение на ориентираните към бъдещето оценки и на вероятността някой от разгледаните сценарии да се случи в действителност, добрите резултати от стрес-тестовете не гарантират стабилността на съответната банка. Поради това те трябва да се използват в комбинация с други инструменти за управление и контрол на риска с цел вземане на информирани бизнес решения. БНБ не разчита единствено на резултати от стрес-тестове при вземане на решения относно рисковия профил и капиталовата адекватност на дадена банка, а ги използва в съчетание с други надзорни инструменти, включително в рамките на колегиите от надзорни органи, когато е необходимо.

⁴ Например според изискванията на Първи стълб за кредитен риск при вътрешните модели се използва доверителен интервал от 99.9%, което предполага, че дадено събитие ще се случи веднъж на 1000 години.

Раздел 2. Управленски аспекти на процеса по извършване на стрес-тестове и използването на резултатите от тях

Указание 1: Компетентният орган за управление на банката⁵ носи отговорността за цялостния процес по провеждането на стрес-тестове на банката. Неговата ангажираност е от съществено значение за ефективното функциониране на процеса по провеждане на стрес-тестове. Компетентният орган за управление трябва да е в състояние да оцени влиянието на различни неблагоприятни събития върху общия рисков профил на банката.

11. Участието на компетентните органи за управление подпомага максимално ефективното използване на рамката за извършване на стрес-тестове, особено по отношение на стрес-тестове на ниво банка или капиталово планиране, когато трябва да се определят формата на очакваните резултати от стрес-тестовите и ограниченията при провеждането им (напр. вероятността от настъпване на събитието или ефект от субективността на преценката).

12. Конкретни задачи, свързани с провеждането на стрес-тестове, като например идентифициране на рисковите фактори, въвеждането и управлението на стрес-тестовите и др., могат да бъдат делегирани на висшия ръководен персонал. Компетентният орган за управление активно участва в дискусиите и при необходимост поставя под съмнение адекватността на основните допускания и избора на определени сценарии, както и допусканията, направени при разработването на стрес-тестовите, от гледна точка на бизнес логиката, като например правдоподобността на предположенията относно корелационните зависимости при неблагоприятни събития. Компетентният орган за управление, базирайки се на резултатите от стрес-тестовите, носи отговорност, като одобрява действията на ръководния персонал или при необходимост подлага на съмнение уместността на действията му – членовете на компетентния орган за управление например вземат участие в комитети, където дискутират с ръководителите, отговарящи за управлението на риска, въпроси, свързани с изготвянето на заложените предположения, резултатите, ограниченията и изводите от проведените стрес-тестове.

Указание 2: Рамката за извършване на стрес-тестове е неразделна част от рамката за управление на риска на банката и трябва да бъде подпомогната от ефективна инфраструктура.

13. Стрес-тестовите трябва да бъдат интегрирани в системата за управление на риска на банката. Поради това е необходимо процесът по извършване на стрес-тестове да включва:

- а) анализ на съвкупността от поетите рискове от бизнес структури, както и отделните компоненти на портфейлите, видовете рискове и бизнес дейностите;
- б) отчитане на взаимовръзките между отделните видове риск;

⁵ Вж чл. 10 и чл. 11 от Закона за кредитните институции (ЗКИ).

- в) насърчаване на стрес-тестове, изготвени въз основа на подхода „отгоре надолу” (bottom-up) и на подхода „отдолу нагоре” (top-down), включително и обратни стрес тестове⁶;
- г) гъвкава платформа, която позволява текущо моделиране на разнообразни стрес-тестове спрямо различните бизнес направления и видове риск, както и при поискване от висшия ръководен персонал;
- д) при необходимост използване на данни от цялата организация; и
- е) възможност за коригиране на допусканията по всяко време.

14. Стрес-тестовите са неразделна част от ВААК. Резултатите от тях се предоставят на компетентния орган за управление и висшия ръководен персонал с оглед цялостно разбиране относно съществените рискове, на които е изложена банката⁷.

15. С цел да бъдат част от надеждна рамка за управление на риска стрес-тестовите се провеждат с подходяща честота. Честотата им е пропорционална на значимостта на видовете риск, като всеобхватните стрес-тестове на ниво банка се провеждат с по-рядко. При големите банки със сложна структура има няколко рискови области, които изискват често извършване на стрес-тестове – пример за такава рискова област е пазарният риск, резултатите от който се използват в цялостната рамка за стрес-тестове. По-малките банки с опростена структура обикновено не е необходимо да спазват това изискване. Рамката за извършване на стрес-тестове включва и стрес-тестове по специални поводи (ad-hoc).

16. Рамката за извършване на стрес-тестове е изградена върху подходяща инфраструктура и база данни, които осигуряват гъвкавост на анализите и адекватни нива на качество и контрол. Тези два поддържащи елемента трябва да са съобразени с размера, сложността, поетия риск и бизнес профила на банката и да позволяват провеждането на стрес-тестове, които покриват всички значими рискове, на които тя е изложена. Банката осигурява достатъчно ресурси за развитието и поддържането на инфраструктура и на база данни, в това число подходящи ресурси и информационни системи за улесняване на ефективното набавяне на данни и тяхната обработка по количествени и качествени признаци.

17. Инфраструктурата и базата данни, необходими за извършването на стрес-тестове на международна банкова група, се изграждат по начин, позволяващ стрес-тестовите да бъдат провеждани на различни нива на организацията – както на консолидирано ниво, така и на равнище значими единици. Когато банка прилага централизиран подход за управление на риска, при който стрес-тестовите се провеждат предимно на консолидирано ниво, структурата им обхваща тяхното влияние на консолидирано ниво върху значимите единици и/или бизнес линии.

⁶ Стрес-тест подходът „отдолу нагоре” представлява провеждане на стрес-тест на определени експозиции и рискови фактори, след което резултатите се обобщават, докато при подходът „отгоре надолу” се тестват експозициите на агрегирано ниво и след това резултатите се разпределят към съответните бизнес линии / предприятия. За обратни стрес-тестове вж. Тук точка 4 в раздел 3.

⁷ Вж. Документа на БНБ „Указание за приложението на процеса за надзорен преглед”, публикуван на нейната интернет страница:

http://www.bnb.bg/bnbweb/groups/public/documents/bnb_law/bs_solv_r8_guidlines_01_bg.pdf

Указание 3: Рамката за извършване на стрес-тестове следва да позволява предприемане на действия в зависимост от получените резултати, като предоставя информацията, необходима за вземане на решение на съответното ръководно ниво на банката.

18. Рамката за стрес-тестове като част от набора от инструменти за управление на риска подпомага бизнес процесите и вземането на различни бизнес решения, включително стратегически. При решенията, основаващи се на резултати от стрес-тестове, е необходимо да се взимат под внимание недостатъците на стрес-тестовите и ограниченията на използваните допускания.

19. Компетентният орган за управление и висшият ръководен персонал носят отговорността за оценяване на получените резултати от стрес-тестовите и за вземането на подходящи управленски решения. Предприетите мерки или действия зависят от обстоятелствата или друга налична информация (вж. също „Указание 15” за конкретната намеса на ръководителите и за коригиращи действия във връзка с резултатите от стрес-тестовите). Примери за подобни действия са:

- а) преглед на набора от ограничения, особено в случаите, когато според нормативните изисквания резултатите от стрес-тестовите следва да бъдат отразени в лимитите, използвани от банката (т.е. изискванията по отношение на пазарните рискове и техниките за редуциране на кредитния риск);
- б) използване на техники за редуциране на риска;
- в) намаляване на експозициите или на цялата дейност в определени отрасли, държави, региони или портфейли;
- г) преразглеждане на политиката на финансиране;
- д) преглед на капиталовата адекватност и ликвидността;
- е) преразглеждане на стратегията;
- ж) преразглеждане на апетита към риск.

20. Резултатите от стрес-тестовите се използват като входни данни за процеса за установяване на рисковия апетит на банката, за определяне на лимитите за експозиции и като инструмент за планиране, чрез който да бъде определена ефективността на вече съществуващи и нови бизнес стратегии и тяхното въздействие върху капитала. В зависимост от резултатите от стрес-тестовите банката затвърждава позицията си по отношение на риска и доходността или намалява риска в портфейла си. Стрес-тестовите са също така и подходящ инструмент за идентифицирането на риска по отношение на рядко случващи се събития, водещи до големи загуби, за които се определят конкретни нива на толеранс.

Указание 4: Банката осигурява необходимите ресурси, съпътстващите нива на отговорност и съответните политики и процедури за прилагането на рамката за извършване на стрес-тестове.

21. Политиките и процедурите, изграждащи рамката за извършване на стрес-тестове, включват следните елементи:

- а) видове стрес-тестове и основна цел на всеки от тях;

- б) честота на провеждането им, като тя е различна в зависимост от вида на стрес-теста и предназначението му;
- в) методологически детайли за всеки компонент, включително определянето на съответните сценарии и ролята на експертната оценка;
- г) обхват на допусканията и предвидени ответни действия, определени в зависимост от целта, вида и резултата от даден стрес-тест, включително и оценка за приложимостта на коригиращи действия в стресови ситуации и променлива бизнес среда.

22. Банката документира направените допускания и основните елементи на всяка една процедура по провеждане на стрес-тестове. Това включва преценките и обосновките, които са в основата на избраните сценарии, чувствителността на резултатите от стрес-тестовите към обхвата и строгостта на сценариите, както и към направените допускания и планираните коригиращи действия.

Указание 5: Банката редовно прави преглед на рамката за извършване на стрес-тестове и оценява нейната ефективност и уместност спрямо поставените цели.

23. С цел да се гарантира актуалността на стрес-тестовите, периодично се оценява ефективността и надеждността им в количествен и качествен аспект, като се вземат предвид постоянно изменящите се външни условия. Честотата на оценяване на различните компоненти на рамката за извършване на стрес-тестове се определя според необходимостта.

24. При оценяването на рамката за извършване на стрес-тестове се вземат предвид следните аспекти:

- а) ефективност на рамката спрямо предварително определените цели;
- б) необходимост от допълнително разработване;
- в) степен на въвеждане на системите;
- г) преглед и контрол от страна на компетентния орган за управление;
- д) използвани бизнес и управленски допускания;
- е) други допускания;
- ж) качество на данните;
- з) документация.

25. Надеждността и стабилността на рамката за извършване на стрес-тестове (в това число структурата на рамката, сценарии, използвани преценки, резултати) са постоянен обект на обсъждане чрез поддържането на диалог между специалистите по управление на риска, икономистите, оперативните мениджъри, както и компетентни експерти на различни нива, а на по-късен етап се включва и висшият ръководен персонал. Процесът се подпомага и координира от функцията по независим контрол на риска, която е съществен фактор в рамката за извършването на стрес-тестове. Съпоставянето на гледните точки

на специалистите по управление на риска и оперативните мениджъри осигурява яснота от практическа гледна точка, тъй като фокусът е поставен върху използването и уместността на процесите за провеждане на стрес-тестове. Компетентното мнение на специалистите по макроикономически анализ е важно при избора на сценарии и при валидирането на резултатите от стрес-тестовите. Включването на експерти от различни сфери гарантира, че се разглеждат едновременно количествените и качествените аспекти на рамката за извършване на стрес-тестове.

Раздел 3. Методология

26. Методологията за извършване на стрес-тестове следва да включва анализ на чувствителността (еднофакторен или многофакторен анализ) и сценариен анализ, насочен към всички съществени рискове, които биха могли да възникнат в различните организационни нива в банката. Комбинирането на подходи и нивото на детайлност зависят от големината и сложността на дейността на банката. По-малките банки могат да се съсредоточат върху качествените елементи на рамката за провеждане на стрес-тестове, като използват в допълнение количествени данни от счетоводните отчети. Големите банки със сложна организационна структура използват комплексни модели, върху които се осъществява подходящ контрол на качеството.

3.1 Анализ на чувствителността

Указание 6: Банката извършва анализ на чувствителността по отношение на отделни портфейли или рискове.

27. Анализът на чувствителността представлява опростен метод за извършване на стрес-тестове с един рисков фактор, целящ оценка на чувствителността на банка към този риск. Например дадена банка може да избере да симулира промяна в лихвените нива или промяна във вероятността от неизпълнение (probability of default, PD), или настъпването на неизпълнение от страна на най-големите ѝ контрагенти, или пък намаляване на стойността на ликвидни активи. Подобни анализи предоставят информация за основните рискове и предупреждават за възможната концентрация на рискове в един или няколко рискови фактора.

28. Банката установява съответните рискови фактори, като съсредоточава вниманието си най-вече върху макроикономически рискови фактори (напр. лихвени нива), кредитни рискови фактори (напр. промяна в законодателството за несъстоятелност или промяна в нивата на PD), финансови рискови фактори (напр. засилена променливост, наблюдавана на пазарите на финансови инструменти), както и външни събития (напр. събития, пораждащи операционен риск, пазарни събития или такива, засягащи отделни региони или сектори, и т.н.).

29. На следващ етап банката подлага на изпитание набелязаните рискови фактори, като прилага различни степени на шок. Силата на еднофакторните шокове зависи от дългосрочния исторически опит. Очаква се банката да го допълни с хипотетични допускания и след това да тества своята уязвимост към специфични рискови фактори.

30. Банката осъществява анализи на чувствителността за конкретни рискови области на ниво отделни експозиции, портфейли, бизнес единици или институцията като цяло. Анализът на чувствителността е подходящ при извършването на стрес-тестовете за отделни рискове.

31. Еднофакторният анализ може да бъде допълнен с многофакторен анализ на чувствителността, като се предполага едновременното възникване на няколко събития, без да е необходимо да се взема предвид конкретен сценарий.

3.2 Сценариен анализ

Указание 7: Банката извършва сценариен анализ като част от обичайно провежданите стрес-тестове. Той: (1) е динамичен и ориентиран към бъдещето; и (2) включва едновременното настъпване на няколко събития, засягащи институцията.

32. Хипотетичните и ориентирани към бъдещето сценарийни анализи са съществена част от рамката за извършване на стрес-тестове.

33. Разработването на хипотетичен сценарий може да започне от исторически наблюдавани стойности на рисковите параметри, но използването единствено на исторически сценарии не е достатъчно. Изцяло исторически анализи дават представа за въздействието, но не и за възможното съчетаване на бъдещи събития. Тъй като историческите сценарии по дефиниция отразяват миналото, те обикновено пренебрегват скорошни събития и текущи уязвимости. Поради тази причина сценарият следва да вземе под внимание системните и специфични за банката текущи и бъдещи промени и по този начин да бъде ориентиран към бъдещето.

34. Дадена група сценарии следва да включва различни събития и степени на шок. Най-добрият вариант е рамка за извършване на стрес-тестове с няколко събития, като към всяко едно от тях се прилагат различни степени на шок. Сценариите следва:

- а) да включват всички значими за една банка видове риск (напр. кредитен, пазарен, операционен, лихвен и ликвиден);
- б) да включват основните рискови фактори, на които може да бъде изложена банката; резултатите, получени от еднофакторни анализи (виж по-горе), чиято цел е получаването на информация за чувствителността към единични рискови фактори, се използват за идентифициране на сценарии, които обхващат комбинация от правдоподобни рискови фактори; нито един рисков фактор не бива да бъде пропуснат при извършването на стрес-тестове;
- в) да включват основните специфични за банката типове уязвимост; вземат се под внимание секторните характеристики на банката, експозициите ѝ към специфични продукти или бизнес линии и политиките ѝ на финансиране; рискът от концентрация (както вътрешнорискова, така и междурискова концентрация), характерен за даден вид риск, се установява предварително;
- г) да съдържат описателен сценарий, който включва различни активиращи обстоятелства: развитие на финансовия сектор, цени на суровини, политически събития и природни

бедствия; „описателен” в този контекст означава едновременна промяна в два и/или повече рискови фактора и съответстващата реакция на пазарните участници, като описанието следва да бъде правдоподобно и да дава ясна представа за дадено бъдещо състояние;

- д) да бъдат вътрешно съгласувани, така че установените рискови фактори да функционират по начин, съответстващ на действието на другите рискови фактори при неблагоприятни обстоятелства;
- е) да вземат под внимание технологичното развитие, например новоразработени и сложни финансови продукти и тяхното влияние при оценяването на традиционните продукти;
- ж) да бъдат ориентирани към бъдещето, като включват неблагоприятни резултати.

35. Банката определя подходящия времеви хоризонт на стрес-тестовите в съответствие с характеристиките на своя портфейл, като например падежна структура и ликвидност на тестваните експозиции, включително рисковия профил и целта на съответния тест.

Указание 8: Банката определя подходящи и достоверни механизми за преобразуване на сценариите в приложими вътрешни параметри за риск, които дават реална представа за наличните рискове на ниво банка.

36. Формирането на сценария включва изрични оценки/допускания за структурата на зависимостта между основополагащите икономически и финансови фактори, като лихвени нива, БВП, ниво на безработица, ниво на капитализация, индекс на потребителските цени и др. Избраният сценарий се прилага към всички подходящи балансови и задбалансови позиции на банката.

37. Изграждането на сценария и преобразуването на макроикономически величини във вътрешни рискови параметри следва да бъде извършвано последователно, като се акцентира върху:

- а) създаването на сценарий, който достоверно да отразява всички аспекти на икономическата среда; и
- б) превръщането на аспектите на икономическата среда в често използвани вътрешни рискови параметри (напр. PD, LGD (загуба при неизпълнение), отписвания, промени в справедливата стойност и др.).

38. Връзките между основните икономически фактори и загубите, реализирани от банката, или параметрите за риск, използвани в стрес-тестовите, най-често се изграждат въз основа на опита на банката и на подготовения от нея анализ, като могат да бъдат допълнени от външен анализ или указания на БНБ. Контролните параметри, основаващи се на външни анализи, са както количествени, така и качествени.

39. Поради сложността, свързана с моделирането на хипотетични и макроикономически сценарии, банката:

- а) взема предвид риска, свързан с модела; редовната и консервативната експертна преоценка на допусканията и механизмите, заложен в модела, заедно с консервативния подход за моделиране имат съществено значение при отчитането на риска, свързан с модела;
- б) проявява известна консервативност при залагането на допускания, за които е трудно да се направи количествена оценка (напр. диверсифицирането), но които влияят върху резултатите от модела; банката във всеки един момент е наясно с изключените от модела зависимости, като редовно взема решение относно тяхното включване.

40. При преобразуването на външните променливи или събития във вътрешни загуби или рискови параметри е необходимо банката да е наясно с възможните взаимодействия между източниците на риск, както и с възможните ефекти върху доходите и задбалансовите позиции.

41. При моделирането на стрес-тестовите е важно направените допускания да бъдат основани на цялостно разбиране за въздействието на макроикономическите променливи и на специфични за банката обстоятелства върху нейната дейност. За тази цел е препоръчително използването на количествено моделиране, когато са налице достатъчно данни, или използването на експертна преценка, допълнена с количествен анализ, когато данните са сравнително оскъдни.

Указание 9: Взаимодействията на ниво система и вторичните ефекти се включват в рамките на сценарийните стрес-тестове.

42. Стрес-тестовите изрично идентифицират съществуващите взаимозависимости на ниво икономическа и финансова система, например между икономически региони, икономически сектори или пазарни сегменти. Общият сценарий отчита цялостното развитие на системата, като натрупване на ливъридж, затваряне на определени пазарни сектори, концентрация на риск в отделен клас активи, например ипотечни кредити, а също така включва и развитие на неблагоприятни вторични процеси, сред които взаимодействия между оценките, загубите, маржин изискванията и застрахователните отношения.

43. Силната обвързаност на реалната икономика с финансовия сектор поражда необходимостта от анализ на взаимодействията в цялата финансова система и породените вторични ефекти. Извършването на такъв анализ представлява сериозна трудност в частта, съдържаща количествено моделиране, тъй като той включва реакцията и поведението на други пазарни участници при неблагоприятни условия. Банката прави качествени оценки на вторичните ефекти, породени от неблагоприятни обстоятелства. Тези ефекти може да повлияят върху предположенията за евентуалните управленски действия, описани в следващите параграфи. Подобни предположения се документират и се проверяват от висшия ръководен персонал.

Извършване на стрес-тестове на вътрешните модели за изчисляване на капиталовите изисквания за пазарен риск

Съгласно чл. 306, ал. 1, т. 7 от Наредба № 8 на БНБ банките, желаещи да ползват вътрешни модели за изчисляване на капиталовите изисквания за пазарен риск, периодично провеждат изчерпателни стрес-тестове, резултатите от които се преглеждат от съответното лице от компетентния орган на управление на банката и се отразяват при определяне на политиката и лимитите. В зависимост от естеството на портфейла стрес-тестовите включват следните фактори (когато са приложими):

- неликвидност / прекъсване на цените (включително на лихвените проценти и валутните курсове);
- големи позиции (спрямо пазарния оборот);
- еднопосочност на пазара;
- нелинейни продукти и позиции в опции, за които вероятността да се упражнят е пренебрежимо малка;
- събитийен риск и внезапно неизпълнение;
- значителни изменения в корелационните коефициенти и волатилността.

Стрес-тестовите покриват и рисковете, които не са обхванати в подходяща степен от минималните капиталови изисквания за пазарен риск (например несигурността на възстановимата стойност, неявните (implied) корелационни коефициенти и риска от асиметрично разпределение на финансовия резултат).

Важно е банките, получили разрешение за ползване на вътрешни модели и изчисляващи капиталовите си изисквания с помощта на подход с по-висока чувствителност към риска (10-дневен период на държане и 99% доверителен интервал) да включват и събития с много ниска вероятност, попадащи извън доверителния интервал. Изчерпателната програма за провеждане на стрес-тестове отговаря на следните критерии:

- обхваща всички съществени рискови фактори, които могат да доведат до изключително големи загуби или силно да затруднят управлението на риска; тези фактори включват събитията с ниска вероятност, засягащи всички основни видове риск, особено отделните елементи на пазарните рискове; обхваща влиянието на силно неблагоприятните ситуации върху линейните, както и върху нелинейните продукти; тестовите се провеждат на подходящо ниво, определено от банката;
- извършва оценка на последствията от пазарни сътресения и посочва потенциални ситуации, които могат да доведат до изключително големи загуби; на ниво отделни портфейли изследва влиянието на промени в корелационните зависимости; редуцирането на риска като резултат от наличието на планове за действие в непредвидени ситуации

може да се вземе предвид, ако тези планове са изготвени въз основа на оправдани допускания за ликвидността на пазара;

- обхваща ситуациите, идентифицирани от банките като силно неблагоприятни, но правдоподобни въз основа на характеристиките на портфейла;
- посочва мерките, предприети от съответната банка за намаляване на риска и защита на собствения капитал; ограниченията за валутен, лихвен, стоков риск и риска на капиталовите инструменти, определени от банката, се сравняват с количествените резултати от стрес-тестовите.

Въз основа на резултатите от стрес-тестовите БНБ преценява дали банката разполага с достатъчен собствен капитал за покриване на минималните капиталови изисквания, отчитайки естеството и големината на търговската дейност и други приложими фактори, като направеното от банката коригиране на оценките.

Извършване на стрес-тестове при банки с вътрешни модели

Съгласно чл. 11, ал. 1, т. 2 от Наредба № 8 на БНБ надзорният преглед по чл. 79 от ЗКИ обхваща и резултатите от проведените стрес-тестове, което важи и за банките, прилагащи вътрешнорейтингов подход. Допълнителни изисквания към тези банки са посочени в чл. 100 и чл. 120, ал. 5 от Наредба № 8 на БНБ.

Освен това съгласно чл. 57, ал. 2 от Наредба № 8 на БНБ банката получава разрешение да изчислява рисковопретеглен размер на експозициите по вътрешнорейтингов подход само ако БНБ е убедена, че системите на банката за управление и присъждане на рейтинг на експозициите към кредитен риск отговарят на разпоредбите по раздел V „Минимални изисквания за използване на вътрешнорейтингов подход“ на глава пета от Наредбата.

Съгласно чл. 100, ал. 1 от Наредба № 8 на БНБ банката изследва потенциалните неблагоприятни ефекти върху кредитната си експозиция и възможността да устои на такива промени. За целите на същия член "възможността банката да устои на такива промени" означава и че наличните капиталови ресурси на банката покриват кредитните рискове на кредитния портфейл, получен като резултат от конкретния стрес-тест. Стрес-тестовите в този случай представляват „идентифициране на възможни събития или бъдещи промени в икономическите условия, които биха оказали неблагоприятен ефект върху експозициите“. В ал. 2 и ал. 3 се посочва изискването стрес-тестовите да отразяват въздействието на конкретни икономически условия, включвайки поне сценарий на слаба рецесия, върху цялостните капиталови изисквания за кредитен риск. Тъй като тези капиталови изисквания могат да се променят в зависимост от фазата на икономическия цикъл, стрес-тестовите показват потенциалното влияние върху капиталовите изисквания. По този начин стрес-тестовите могат да демонстрират необходимостта банката трябва да предприеме определени действия, включително увеличение на капитала.

Тъй като минималните изисквания за кредитен риск може да зависят от някои конкретни икономически условия, банките извършват стрес-тестове поне за влиянието на слаба рецесия върху капиталовите изисквания по вътрешнорейтинговия подход. По този начин се оценява способността на банката да продължи да изпълнява разпоредбите на чл. 7 от Наредба № 8 на БНБ по отношение на капиталовите изисквания за кредитен риск.

Като се има предвид предходния параграф, използваният при стрес-тестовите макроикономически сценарий е подходящ, ако включва поне допускане за слаба рецесия, но може да се допълни и с оценка на влиянието на рейтингова миграция, породена от икономическия цикъл, върху капиталовите изисквания. Това може да включва значително и продължително влошаване на икономическия климат, поради което банките разглеждат набор от стрес-тестове и сценарийни анализи.

Банките определят конкретните рискови фактори и ефекта от влиянието им върху цялостните капиталови изисквания за кредитен риск. Банката може да разработи тези взаимовръзки на ниво „класове активи“ (напр. факторите, съществени за ипотечните продукти, може да са различни от тези за активите в

корпоративното банкиране).

Когато банка развива няколко дейности, може да възникнат въпроси, свързани с диверсификация, особено при различие в икономическите условия в отделните географски райони. В това отношениеази връзка, съвкупното влияние не винаги е равно на аритметичния сбор от стойностите за всяка дейност. Въпреки това в съответствие с идеята на тестовете банките прилагат умерена консервативност при определяне на корелационните коефициенти, като е необходимо да са в състояние да обосноват своя избор.

Стрес-тестовете се провеждат поне веднъж годишно. Както за банките, така и за БНБ те са ефективно средство за прогнозиране на промените в нивата на надзорните капиталови изисквания за кредитен риск и по този начин насърчават добрите практики при управлението на риска.

Резултатите от стрес-тестовете нямат пряк ефект върху капиталовите изисквания по чл. 7 от Наредба № 8 на БНБ и не водят задължително до допълнителни изисквания (напр. увеличение на капитала или други мерки), доколкото например:

- съответната експозиция има антицикличен характер;
- банките са готови да предприемат надеждни управленски действия, с които да противодействат при потенциален капиталов недостиг; или
- икономиката е в състояние на рецесия.

Въпреки това, доколкото стрес-тестовете показват капиталов недостиг, една от мерките съгласно процеса на надзорен преглед е изискването за увеличение на капитала.

Функцията за контрол на кредитния риск може да отговаря и за стрес-тестовете по вътрешнорейтинговия подход, за да се осигури тяхната обективност. Освен това и самите задачи, изпълнявани от звеното за контрол на кредитния риск, са свързани със стрес-тестовете (вж. чл. 125, ал. 1 и 2 от Наредба № 8 на БНБ).

Стрес-тестовете, посочени в чл. 100 от Наредба № 8 на БНБ, не водят задължително до оценка на параметъра LGD, различаваща се от стойността на този параметър по чл. 110, ал. 1 и 2 от Наредба № 8 на БНБ . Доколкото периодът на икономически спад се установява съобразно чл. 110, ал. 2 и във връзка със стрес-тестовете съобразно чл. 100 на същата наредба, изчисленията за стрес-тестовете по чл. 100 могат да служат като средство за оценка на устойчивостта на стойността на параметъра LGD по чл. 110.

3.3 Консервативност на сценариите

Указание 10: Изготвянето на стрес-тестове се основава на изключително редки, но все пак правдоподобни събития. Рамката за извършване на стрес-тестове покрива набор от сценарии с различна степен на консервативност, включително сценарии, които отразяват драстичен икономически спад.

44. Задаването на подходящо ниво на консервативност за даден сценарий е един от изискваните елементи, за да бъдат стрес-тестовите:

- а) надеждни от гледна точка на осигуряване на подходящия вид информация, чрез което се подпомага стабилността на ниво банка и на финансовата система във всеки един момент на икономическия цикъл;
- б) последователно прилагани в цялата банка, като се взема под внимание, че идентичните сценарии не винаги са еднакво уместни и консервативни за всички бизнес линии.

45. Различни степени на консервативност се прилагат както при анализа на чувствителността, така и при сценарийните стрес-тестове, като при планиране на капиталовите нужди се взема предвид сериозен икономически спад.

46. Степента на консервативност е обвързана със специфичните видове уязвимост на банката, които може да се различават от характерните за българската икономика като цяло. Опростен макроикономически стрес-тест за дадена държава или регион може да не е от значение за рисковия профил на банката (напр. националните сценарии имат по-малко влияние, ако банката има експозиция към конкретен отрасъл, който е антицикличен, или поетите рискове са предимно международни).

47. Презумпцията за линейна зависимост между стресираните величини и резултатите не винаги е вярна и поради това банката следва да е наясно с нелинейните взаимодействия между макропараметрите и стресираните величини. Например някои стратегии за хеджиране не действат или започват да действат само от определено ниво на стресова промяна; друг пример е изпадането на дъщерно дружество в ликвидна криза при възникване на точно определени обстоятелства, като при това положение се пораждат допълнителни затруднения за банковата група.

48. Сценариите могат да включват както абсолютни, така и относителни промени на параметрите. Абсолютен сценарий е този, който независимо от състоянието на икономическия цикъл винаги се прилага с една и съща степен на консервативност. Например при спад шокът ще има по-малко влияние отколкото при благоприятна икономическа среда. Относителният сценарий представлява шок, съотносим с текущата ситуация, и е с по-висока степен на консервативност при икономически спад. Сценариите рядко са изцяло абсолютни или изцяло относителни, но е необходимо банката винаги да е наясно с влиянието на абсолютните / относителните промени върху степента на консервативност на избраните сценарии. Тя следва да е в състояние да обясни защо е избрала съответните абсолютни или относителни сценарии.

49. Банката планира своите капиталови нужди и ресурси, като първоначално използва реалистична макроикономическа прогноза, а допълнително включва и по-консервативни сценарии. Необходимо е банката да бъде в състояние да предостави прогнозите, използвани при капиталовото планиране.

50. Банката преценява кое е подходящото ниво на консервативност за изготвянето на нейния стрес-тест за капиталово планиране спрямо сценария, който е част от програмата за обратни стрес-тестове. Установяването на връзката между стрес-тестовите на капиталовото планиране и обратните стрес-тестове помага на висшия ръководен персонал да обоснове избраната степен на консервативност.

51. При разработването на сценарий за тежка икономическа криза банката прилага критерий за достоверност във възможно най-голяма степен. Например когато икономиката влезе в рецесия, не е необходимо банката автоматично да добавя определено допълнително ниво на стрес. Възможно е да има моменти, когато стрес-сценарият е подобен на базовия сценарий, като се допълва единствено от специфични шокове (напр. шокове за лихвени нива, валутни курсове и др.).

3.4 Извършване на обратни стрес-тестове

52. Обратните стрес-тестове изследват зависимости чрез използване на обратна причинно-следствена връзка – идентифицират се съществени отрицателни резултати и се проследяват причините, които биха довели до тях. Сценарий или комбинация от сценарии, които предвиждат заплахата за оцеляването на бизнес модела на банката, са особено подходящи като инструменти за управление на риска при установяването на възможни комбинации от събития и концентрации на риск в банката, които е възможно да бъдат пропуснати при обичайните стрес-тестове. Основната цел на подобен тип стрес-тестове е да се преодолее тенденцията с течение на времето да бъде пренебрегвана вероятността от настъпване на шокове с ниска честота, което предизвиква измамно чувство за сигурност. Тази тенденция възниква при разчитането основно на обичайните стрес-тестове, в които често са заложени възможни за преодоляване шокове. Избраните сценарии трябва да са съотнесими към особеностите на банката.

Указание 11: Банката разработва обратни стрес-тестове като част от инструментите за управление на риска и като допълнение към набора от провеждани стрес-тестове.

53. В настоящите указания не е дадена конкретна методология за провеждане на обратни стрес-тестове. Тези тестове обхващат причини, последици и въздействия, които са еднакво важни и могат да бъдат приети за отправни точки. В зависимост от големината и особеностите на банката се използват подходящи качествени и количествени подходи. Например обратен стрес-тест при малки банки или при такива с опростена структура представлява качествен преглед на ниво висш ръководен персонал на

ключови рискови фактори и техните възможни комбинации в зависимост от рисковия профил на банката⁸. При използване на по-сложен количествен подход се започва с определяне на конкретно ниво на загуба или друг вид въздействие върху финансовите отчети (напр. промяна на капиталовите отношения), след което по обратен път чрез количествен подход се набелязват макроикономическите рискови фактори и съответните нива на промяна, които предизвикват проявата им.

54. Обратният стрес-тест е един от инструментите за управление на риска, които допълват „обичайния“ стрес-тест. Извършването на обратни стрес-тестове е полезен инструмент, тъй като помага да се набележат потенциални проблеми в дейността, като не е необходимо това да води до формирането на допълнително капиталово изискване и промени в капиталовото планиране. Използването му като инструмент за управление на риска е насочено към установяване на сценарии и динамиката на присъстващите в тези сценарии рискови фактори, които биха довели до застрашаване на функционирането на бизнес модела на банката. Анализ от този тип е полезен при оценяване на допусканията, направени за бизнес модела, бизнес стратегията и капиталовото планиране на банката. Резултатите от обратните стрес-тестове са подходящи за текущ контрол и за планиране по отношение на извънредни ситуации.

55. Обратните стрес-тестове се провеждат регулярно по същия начин и с същата честота като ВААК. За разлика от други видове стрес-тестове при тях е възможно да се наблегне на качествения анализ, като висшият ръководен персонал определя вида на събитията, които биха могли да доведат до несъстоятелност.

56. Големи банки и такива със сложна структура също е възможно да провеждат обратни стрес-тестове, като акцентират върху качествения подход и се фокусират върху възникването и проявяването на концентрации на риск, които биха възпрепятствали функционирането на техните бизнес модели. С натрупването на опит разработените практики могат да бъдат доразвити в по-сложни качествени и количествени подходи, които да послужат за други форми на стрес-тестове. Дори при качествен подход влиянието на макроикономическите шокове върху платежоспособността на банката се взема предвид не само в момента на проявлението им, но се отчитат и всички вторични ефекти, доколкото това е приложимо. Обратният стрес-тест е повече от анализ на чувствителността (т.е. промяна на параметър до екстремна стойност), тъй като установява слабостите в бизнес модела на банката, като проследява обратните връзки и нелинейните ефекти дори при базисен качествен анализ.

⁸ Например банка би могла да установи концентрация в определен клас експозиции или сектор, която да доведе до изпадане в неплатежоспособност. Възможно е вложителите да интерпретират няколко последователни събития като сигнал за повишен репутационен риск и да загубят доверие в банката.

Раздел 4. Провеждане на стрес-тестове на ниво отделни рискове, портфейл и на ниво банка

57. Рамката за извършване на стрес-тестове включва всички значими за банковата група рискове (балансови и задбалансови) на различните организационни нива в банката. Съгласно принципа за пропорционалност стрес-тестовите варират от опростен анализ на чувствителността на ниво портфейл до всеобхватен пълен сценариен стрес-тест.

4.1. Стрес-тестове на ниво отделни рискове и на ниво портфейл

Указание 12: Банката провежда стрес-тестове по отношение на отделни портфейли и съответните видове риск, които могат да ги засегнат, като обръща внимание и на промените в корелацията между тези рискове.

58. За целите на стрес-тестовите на ниво отделен портфейл се използват анализ на чувствителността и сценариен анализ. Спрямо всеки отделен портфейл банката установява съответните значими рискови фактори. Например по отношение на ипотечен портфейл понижаването на цените на жилищата, висока безработица и спад на БВП съвместно представляват тежък сценарий. Други портфейли, като например кредитиране на дребно, са изложени на други рискови фактори и съответно се прилага различен сценарий.

59. Банката стресира различни портфейли и бизнес единици с цел да установи концентрациите на риск, които могат да възникнат между портфейлите. Например стрес-тест за кредитен риск, приложен спрямо различни класове активи и портфейли, е възможно да установи евентуална концентрация между експозициите на дребно и корпоративните експозиции.

60. Банката провежда стрес-тестове, като взема предвид промените в корелациите между рисковете и отчита взаимодействията между различните видове риск, например пазарен и кредитен риск, особено в периоди на стрес. Например банка, инвестирала в ценни книжа, обезпечени с активи (ABS), и продала защита по суап за кредитно неизпълнение (CDS), може да понесе загуби, свързани с едновременно проявление на пазарен и кредитен риск, когато стойността на книгата спадне и присъденият рейтинг на банката бъде понижен. Понижаването на рейтинга може да задейства клаузи в CDS договора, задължаващи банката да предостави обезпечение на купувачите на кредитна защита. Възникването на това задължение намалява възможностите на банката да получи обезпечено финансиране, като при тази ситуация тя е принудена да разпродаде ABS портфейла, което допълнително ще намали стойността му.

4.2. Стрес-тестове на ниво банка

Указание 13: Стрес-тестовите на ниво банка⁹ обхващат разнообразни видове риск и се извършват с цел да се придобие цялостна представа за рисковете, на които е изложена банката.

61. Възможно е рискът на ниво банка да не бъде адекватно отразен при опростеното агрегиране на стрес-тестовите за отделни рискове или бизнес единици. Корелации, нетиране на отделни експозиции и възникването на риск от концентрация е възможно да не бъдат адекватно установени и като резултат да се стигне до двойно отчитане на рисковете или до подценяване влиянието на даден сценарий на стрес-тест. Също така някои видове риск се проявяват при по-голям мащаб – на ниво организацията като цяло.

62. Стрес-тестове на ниво банка се провеждат за всички значими рискове. След установяване на определен значим риск банката определя съответните рискови фактори. При стрес-тестовите на ниво банка се обръща особено внимание на концентрацията на рискове вследствие на функционалните връзки между отделните рискове и рисковите групи, тъй като по-добра представа се добива чрез корелациите между и в рамките на рисковите категории. При неблагоприятни условия корелациите между рисковите категории обичайно се увеличават (напр. между пазарния риск и ликвидния риск, свързан с финансиране).

63. В зависимост от организационната структура и бизнес модела на банката пълната оценка на всички влияещи ѝ рискове изисква провеждането на стрес-тестове както на консолидирана основа, така и на равнище основни бизнес единици, което може да бъде на индивидуална или на консолидирана основа, ако е необходимо. Банките, които осъществяват дейност в повече от една държава, е необходимо да извършват стрес-тестове на ниво бизнес единица във всеки географски район, стопански отрасъл или бизнес линия. Допълнителната полза от това е, че консервативните сценарии се различават за различните бизнес направления и географски райони.

64. Стрес-тестовите за цялата банка, са неизменна част от рамката ѝ за управление на риска, като се вземат предвид гледните точки на всички организационни единици. Това се отнася и за ситуациите, когато се избира сценарий и се правят допускания, които се използват в рамката за извършване на стрес-тестове.

⁹ Всеобхватни стрес-тестове на ниво банка или на ниво група вземат под внимание всички рискове в банката/групата до най-широкия обхват на консолидация. В този случай според необходимостта се включват и съответните небанкови финансови институции, които са част от групата.

Раздел 5. Резултати от извършването на стрес-тестове и предприемане на управленски коригиращи действия

Указание 14: Всяка банка оценява влиянието на резултатите от извършените стрес-тестове по отношение на регулаторния си капитал, баланса и отчета за доходите.

65. Един от съществените резултати при провеждането на стрес-тестове е получената оценка за загубите при различни сценарии. Целта е да се оцени способността на банката да поеме загубите, произтичащи от различните шокове, прилагани в сценариите.

66. Съществено при провеждането на стрес-тест е оценяването на потенциалните загуби, които е възможно да възникнат при определено съчетаване на макроикономически величини, независимо дали стойностите им са определени вътрешно от банката или от външни източници. Тези потенциални загуби зависят основно от:

- а) поетите от банката рискове към определен момент – началния момент на стрес-тестовите;
- б) промени в обема и качеството на активите, стойността на инвестициите и цената на финансиране в зависимост от избраните сценарии.

67. При извършването на стрес-тестове за определен период от време следва да се обмислят достатъчно консервативни корекции на прогнозите за приходите и разходите. Например допусканията за настъпване на загуби при стресово събитие не е необходимо да съвпадат със счетоводните загуби за същия времеви период.

Указание 15: Предвид резултатите от стрес-тестовите банката определя необходимите надеждни управленски действия, които би предприела при неблагоприятни събития с цел да поддържа капиталовата си адекватност.

68. Банката разработва набор от техники за редуциране на риска и планове за действие при извънредни обстоятелства в случай на настъпване на едно или повече реалистични стресови събития (не е необходимо те да са формирани в резултат от обратни стрес-тестове), като се наблегне на консервативен, но все пак правдоподобен сценарий.

69. С цел да се оценят възможните действия при възникване на неблагоприятна ситуация банката взема предвид най-подходящите мерки и избира момента, когато ще ги приложи, като при необходимост някои се предприемат мигновено. Други мерки е възможно да зависят от настъпването на специфични събития, като признаците за тяхното настъпване са предварително дефинирани. В други случаи компетентният орган за управление предприема действия, които са съгласувани предварително (напр. акционерите знаят, че няма да получат дивиденди при определени обстоятелства). Банката трябва да е

наясно с реалната си способност да предприема управленски действия за намаляване на риска, отчитайки възможното влияние на стрес-сценариите върху други пазарни участници (напр. увеличаването на капитала при неблагоприятни пазарни условия може да е затруднено).

70. При оценка на влиянието на действията на компетентния орган за управление банката разглежда в детайли влиянието на неблагоприятните събития на брутна и нетна база. „Брутната база” включва допусканията за стратегията, растежа и свързаните с тях приходи, но изключва определени управленски действия, като например ликвидирани на бизнес линия или увеличаване на капитала.

71. Намесата на компетентния ръководен орган и действията му за намаляване на риска могат да включват:

- а) преразглеждане на лимити;
- б) актуализиране на политики, например свързаните с финансирането или поддържането на капиталовата адекватност;
- в) промени в цялостната стратегия и в бизнес плана, включващи намаляване на експозициите към определени сектори, държави, региони, инструменти или портфейли;
- г) използване на техники за намаляване на риска;
- д) увеличаване на капитала.

72. Една от възможните мерки, които са на разположение на ръководните органи, е набирането на допълнителен капитал. Наличието на капиталов буфер, отговарящ на съответните качествени изисквания, е значителен фактор за намаляване на риска, тъй като по-високите нива на капитализация увеличават свободата на действие на компетентния орган за управление при предприемането на действия с цел намаляване на риска.

73. Планът за действие в извънредни ситуации съдържа незабавни мерки, които се прилагат, ако стандартните процедури се окажат недостатъчни при настъпване на най-неблагоприятните възможни събития. Когато се разработват плановете за действие в извънредни ситуации, се взема под внимание намаляването на ефективността при изключително тежки ситуации.

Раздел 6. Извършването на стрес-тестове като част от ВААК

Указание 16: Необходимо е банката да извършва оценка на надеждността на капиталовото си планиране въз основа на резултатите от стрес-тестовите.

74. Банката използва резултатите от стрес-тестовите за оценка на жизнеспособността на капиталовото планиране при неблагоприятни обстоятелства. С цел постигане на ефективност при капиталовото планиране се взема предвид набор от сценарии, сред които и неблагоприятни, достатъчно консервативни и същевременно реалистични (напр. тежка икономическа криза и/или системен ликвиден шок).

75. Стрес-тестовите следва да бъдат ориентирани към бъдещето, да обхващат същия период, който се покрива от ВААК на банката, да бъдат актуализирани поне толкова често, колкото ВААК, и да включват всички структури в групата, за които се изисква ВААК. Изборът на подходящ времеви хоризонт за ориентирания към бъдещето стрес-тест на капиталовото планиране зависи от големината и сложността на банката, като всеки стрес-тест е необходимо да покрива период от поне две години.

76. Сценариите, използвани в стрес-тестовите на капиталовото планиране, вземат предвид всички значими рискове, на които банката е изложена, обхващайки всички рискове по Първи стълб и съответните рискове по Втори стълб от рамката за капиталова адекватност (както при стрес-тестовите на ниво банка). Банката е възможно да създаде комбинация от няколко стрес-теста за определени рискове или да проведе всеобхватен стрес-тест на ниво банка.

Указание 17: Извършването на стрес-тестове като част от ВААК е необходимо да съответства на рисковия апетит и стратегията за управление на риска и да включва надеждни управленски действия за намаляване на риска.

77. Като част от рамката за извършване на стрес-тестове банката разработва приложими за цялата организация стрес-тестове, които са в съответствие с рисковия апетит и цялостната стратегия на банката, определени от компетентния орган за управление. Банката оценява и по всяко време е в състояние да докаже (чрез надеждни управленски действия, планове и други конкретни мерки, включително промени в бизнес стратегията, засилване на капиталовата база и/или изготвяне на допълнителни планове за действие при неблагоприятни ситуации) способността си да поддържа повече от минимално изискуемия надзорен капитал при неблагоприятни условия, съответстваща на заявения рисков апетит.

78. Допусканията, заложи при стрес-тестовите на капиталовото планиране, следва да бъдат реалистични с оглед на евентуалното поведение при неблагоприятни условия и да бъдат съвместими с предварително заявеният рисков апетит и бизнес стратегия. При коригиране на стратегията съответстващите промени в управленските действия се определят, обсъждат и съгласуват на ниво компетентен орган за управление.

79. Банката документира резултатите от стрес-тестовете както при заложено отсъствие на действия от страна на ръководството, така и при предприемането им. Заложените управленски действия за намаляване въздействието на неблагоприятно събитие се документират детайлно и включват разяснения относно тяхната адекватност и приложимост. Например действия като продажба на активи, набиране на капитал, капиталова подкрепа от дружества в групата и внезапни промени в бизнес стратегията са обект на повишено внимание при неблагоприятни условия.

Раздел 7. Надзорен преглед и оценка

80. Прегледът и оценката на рамката за извършване на стрес-тестове, резултатите, получени от нейното прилагане, и управленските действия с цел намаляване на рисковете са част от цялостната оценка на риска и бизнес профила на банката, както и на съответствието с изискванията на БНБ за капиталова адекватност и другите надзорни изисквания.

Указание 18: По собствена преценка за необходимата честота БНБ осъществява прегледи на рамките за извършване на стрес-тестове на банките. Прегледите съдържат описание на набора от сценарии, методологии и инфраструктура, подsigуряваща провеждането на стрес-тестовите.

81. Българска народна банка оценява изпълнението на указанията от страна на банката, отчитайки принципа на пропорционалност и значимост. БНБ оценява степента на интеграция на стрес-тестовите в рамката за управление на риска. Преценява се дали банката е заделила достатъчно средства и дали разполага с подходящи процедури, за да предприеме консервативни, ориентирани към бъдещето стрес-тестове с цел да установи обстоятелствата, оказващи значително неблагоприятно влияние върху банката и нейната дейност.

82. БНБ преценява дали висшия ръководен персонал е достатъчно ангажиран в процеса по извършване на стрес-тестове, както и дали компетентният орган за управление е достатъчно информиран. Банките е необходимо периодично да представят пред БНБ резултатите от стрес-тестовите на цялата организация. Централната банка оценява степента на съответствие между резултатите от стрес-тестовите и процесите по вземане на решения на всички нива на организацията, включително решенията относно бизнес стратегията.

83. В случаите, когато надзорният преглед установи значителни недостатъци в рамката за извършване на стрес-тестове и нейното приложение, БНБ изисква от банката да разработи план за коригиращи действия, насочени към подобряване на рамката и свързаните с нея практики. Например ако резултатите от стрес-тестовите на ликвидността не са адекватно отразени в процесите по вземане на решения на банката, БНБ предлага действия, вариращи от подобряване на цялата рамка за извършване на стрес-тестове до увеличаване на размера на ликвидните буфери на банката, докато резултатите от стрес-тестовите станат задоволителни.

84. Важен аспект от надзорния преглед на програмите за извършване на стрес-тестове е постоянният диалог между БНБ и банките на всички нива – както на експертно, така и на управленско равнище. В надзорния преглед БНБ взема предвид всички източници на информация за рамката за извършване на стрес-тестове и свързаните с тях методологии, включително изготвените от самата банка оценки и валидиране, както и проверките, извършени от звеното за управление на риска. Възможно е БНБ да инициира диалог с ръководството на банката във връзка с уязвимостта ѝ спрямо макроикономическата среда и финансовите пазари, а също и във връзка със застрашаващи обстоятелства, специфични за дейността на банката.

85. БНБ преглежда рамката за извършване на стрес-тестове на ниво банка, като взема под внимание организационната структура и бизнес модела ѝ. Прегледът включва и степента на използване на обратните стрес-тестове като инструмент за управление на риска, отчитайки обстоятелството, че този тип тестове не водят до директни промени в оценката на необходимия капитал за банката.

Указание 19: Българска народна банка преглежда резултатите от стрес-тестовите с цел да оцени устойчивостта на банката при неблагоприятни икономически условия и способността ѝ да поддържа достатъчно капитал и ликвидност. БНБ взема под внимание данните за промените в капитала, капиталовите нужди, ликвидността и нуждите от ликвидност, възникващи при неблагоприятни условия¹⁰.

86. БНБ проверява по какъв начин сценариите за капиталовото планиране на ниво банка влияят върху текущия капитал и капиталовите нужди, включително детайли за очакваната последователност на заложените неблагоприятни събития. Например загуби или по-ниски от очакваните приходи и печалби ще окажат негативно влияние върху капитала на банката. При настъпване на неблагоприятно събитие капиталовите нужди се изменят, както например в ситуацията, когато се променят кредитните рейтинги на притежавани активи. Необходимо е БНБ да има достъп до подробна информация за основните допускания и рискови фактори, водещи до промяна в капитала и капиталовите нужди.

87. БНБ осъществява преглед и оценка на стрес-тестовите на банката с цел да установи общото въздействие на промените в капитала, капиталовите нужди, ликвидността и ликвидните нужди при неблагоприятни събития, които могат да повлияят на капиталовата адекватност и ликвидността на банката, като се съпоставят с всички приложими съотношения в надзорната рамка. БНБ оценява дали банката е в състояние да поддържа минималните надзорни капиталови изисквания във всеки един момент при настъпването на правдоподобно много неблагоприятно събитие. Взема се под внимание доколко качеството на капитала, който банката държи, влияе върху резултатите от стрес-тестовите и се проверява възможността на капитала да абсорбира загуби и да посреща по-високи изисквания за надзорен капитал.

88. БНБ взема под внимание възможността за прехвърляне на капитал и ликвидност в рамките на дадена финансова група при неблагоприятни условия, като се отчитат евентуалните затруднения, свързани с финансирането в такива моменти.

Указание 20: Българска народна банка оценява и при необходимост поставя под съмнение обхвата, степента на консервативност, допусканията и редуциращите риска действия, заложи в стрес-тестовите на ниво банка.

¹⁰ Вж. документа на БНБ „Указания за ликвидните буфери и периодите на оцеляване”, публикуван на нейната интернет страница: http://www.bnb.bg/bnbweb/groups/public/documents/bnb_law/bs_liquidy_cl_r1_bg.pdf

89. БНБ проверява дали банката провежда стрес-тестове на различни нива на организацията. Необходимо е стрес-тестовете да бъдат надеждни, да комбинират различни видове стрес-събития и да включват набор от сценарии (различаващи се по степен на консервативност). БНБ оценява дали избраните от банката сценарии съответстват на рисковия ѝ апетит, на цялостния ѝ рисков профил и на нейния бизнес план.

90. Когато поставя под съмнение дадени сценарии и допускания, БНБ може да се позове на подходящ сравнителен критерий и да сравни степента на консервативност на сценариите, техните параметри, както и други допускания, когато е наложително, с тези от сравними стрес-тестове, извършвани от различни органи като например ЕБО (EBA), МВФ (IMF) и ЕСЦБ/ЕССР (ESCB/ESRB).

91. БНБ оценява ефективността на рамката за извършване на стрес-тестове на банката по отношение на установяването на наличните слабости в бизнес дейностите. Преглеждат се ключовите допускания, използвани при стрес-тестовете, по отношение на настоящи (в момента на провеждане на тестовете) и бъдещи пазарни условия.

92. БНБ оценява доколко са изпълними заложените управленски действия при неблагоприятни условия, има правото да постави под съмнение тяхната уместност и при необходимост да изиска повторение на стрес-тестовете, като се използват различни мерки за редуциране на риска.

93. БНБ може да изиска банката да предприеме допълнителни оздравителни мерки в случаите, когато са установени значителни недостатъци в начина, по който банката използва резултатите от стрес-тестовете, или в случаите, когато предприетите от банката мерки за намаляване на риска не са адекватни.

94. БНБ може да предприеме действия на основание чл. 103 от ЗКИ и чл. 11, ал. 4 от Наредба № 8 на БНБ предвид събраната информация от различните стрес-тестове (сред които фигурира и стрес-тест при тежка криза) и предвид заложените мерки за намаляване на риска. Действията на БНБ може да включват изискване към банката да предприеме допълнителни оздравителни мерки, като например преработване на стратегията си и на заложените управленски действия с цел да се подсири платежоспособността на банката при неблагоприятни събития.

95. Обхватът на оздравителните мерки, изискани от БНБ и предприети от банката като част от процеса за надзорен преглед и оценка, е възможно да включва подходящи специфични за банката капиталови и/или ликвидни буфери. БНБ може да изиска, когато прецени за необходимо, банката да поддържа подходящо ниво на допълнителен специфичен за нея капиталов буфер, натрупан през текущия период, с цел тези резерви да бъдат на разположение за покриване на загуби при неблагоприятна ситуация. Същността на описаните капиталови буфери и разликата между тях и други видове капиталови резерви е предназначението на първите да се използват по време на икономически спад.

96. При трансгранична банкова група решението за формирането на специфични капиталови буфери за банката, необходими за намаляване на отражението на на едно или повече вероятни неблагоприятни събития, се взема чрез обсъждане като част от процеса на вземане на съвместно

решение по отношение капиталовата адекватност на консолидирана и индивидуална основа съгласно чл. 92в и чл. 92г от ЗКИ и приложението му в рамките на надзорните колегии.

Указание 21: При трансгранична банкова група е желателно да бъде проведен диалог между консолидиращия и приемащите надзорни органи с цел координация на надзорните дейности, включително прегледа на процесите за извършване на стрес-тестове. Задължително се проверява дали всеобхватният стрес-тест е извършен на ниво група с цел да бъдат установени всички значими рискове за отделните единици в рамките на групата и дали резултатите от стрес-тестовите отразяват влиянието на използвания сценарий върху групата като цяло. Резултатите от подобни стрес-тестове на ниво група се вземат под внимание при оценяване на рисковете, на които е изложена банката, и подлежат на обсъждане в надзорните колегии.

97. Съгласно принципите, заложи в документа „Политика на БНБ за международно сътрудничество между консолидиращия и приемащите надзорни органи”¹¹, надзорните колегии имат съществена роля при координирането на надзорните дейности, включително и провеждането на стрес-тестове. Изпращаният и приемащият надзор оценяват проведените от дадена трансгранична група стрес-тестове като част от рамката за извършване на стрес-тестове на групата с цел да установят дали всички значими рискове на ниво група и за всяка организационна единица в рамките на групата са адекватно обхванати. Принципите на надзорния процес, описани по-горе, се прилагат и при дискусиите между консолидиращия и приемащия надзор.

98. Резултатите от стрес-тестовите на ниво група се обсъждат в детайли от надзорната колегия и се вземат предвид при оценяването на риска, на който са изложени групата и нейните отделни организационни единици.

99. Резултатите от процеса по провеждане на стрес-тестове на ниво група се отчитат при вземане на решение относно капиталовата адекватност на консолидирано ниво във връзка с финансовото състояние и рисковия профил на групата. По отношение на нивото на собствен капитал за всяко дружество в групата се прилагат чл. 103, ал. 2, т. 5, 9 и 17 от ЗКИ и чл. 11, ал. 4 от Наредба № 8 на БНБ, а на консолидирано ниво се прилагат чл. 92в и чл. 92г от ЗКИ.

Указание 22: Българска народна банка може да препоръча на дадена банка да използва определени сценарии, а също така и да изготвя специфични стрес-тестове за дадена банка или да разработи рамка за извършване на стрес-тестове на целия банков сектор на база общи сценарии като част от своята оценка за устойчивостта към шокове на цялата банкова система.

100. Като част от надзорния преглед и оценка БНБ може да изиска от банката да приложи определени сценарии или да изготви задълбочени стрес-тестове в допълнение към разработената от

¹¹ Вж. документа „Политика на БНБ за международно сътрудничество между консолидиращия и приемащите надзорни органи”, публикуван на нейната интернет страница:

http://www.bnb.bg/bnbweb/groups/public/documents/bnb_law/au_if_policy_superv_coop_bg.pdf

банката рамка за извършване на стрес-тестове. В контекста на дейността по оценяване на стабилността на банковата система БНБ може да изиска от банка да приложи разработени от БНБ стрес-тестове, подготвени специално за участниците на българския банков пазар или за целите на стрес-тестовите на регионално ниво или на ниво ЕС.

101. Сценариите, препоръчани от БНБ, както и стрес-тестовите, проведени от БНБ, не заместват създаването на собствени сценарии и рамката за извършване на стрес-тестове в дадена банка. В случаите, когато БНБ счита, че използваните от банката сценарии са в противоречие с рисковия ѝ профил или текущите макроикономически условия, тя може да изиска от банката да приложи препоръчаните сценарии или допускания. Препоръчаните сценарии на стрес-тестове следва да бъдат допълнение към собствената рамка за извършване на стрес-тестове на банката.

102. Препоръчаните от БНБ сценарии може да се използват както за провеждане на стрес-тестове в цялата система, така и за специфичен анализ на риска за определена банка. По отношение на стрес-тестовите за цялата система използваните допускания може да влияят по различен начин върху отделните банки поради различията в бизнес моделите.

103. При трансгранични банкови групи рамките за извършване на стрес-тестове и резултатите от тях се обсъждат в рамките на надзорната колегия и при необходимост консолидиращият и приемащите надзорни органи може да съгласуват прилагането на специфичен сценарий, отразяващ възможни етапи на макроикономическо развитие¹².

¹² Вж. документа на БНБ „Политика на БНБ за международно сътрудничество между консолидиращия и приемащите надзорни органи”, публикуван на нейната интернет страница:
http://www.bnb.bg/bnbweb/groups/public/documents/bnb_law/au_if_policy_superv_coop_bg.pdf

Приложение 1. Примерни практики по отношение на пазарния риск

Практики, приложими за всички банки

1. Банка провежда стрес-тестове за позициите си във финансови инструменти от търговския си портфейл като част от процеса по извършване на стрес-тестове на ниво банка, както и за целите на подхода за измерване и управление на пазарния риск.

2. Ако е необходимо, банка може да вземе под внимание няколко изключително консервативни, но все пак достоверни пазарни шокове или сценарии спрямо своите позиции в търговския портфейл. „Изключително консервативни“ могат да бъдат например внезапни значителни промени в пазарните цени, недостиг на ликвидност на финансовите пазари, изпадане в неизпълнение от страна на значими пазарни участници и др. Могат да бъдат включени също така и зависимости между отделните пазари и увеличаващите се вследствие на това корелации между тях.

3. Използваните стрес-тестове, както и процесът по калибрирането им, отразяват:

- а) естеството на портфейлите;
- б) търговските стратегии на банката;
- в) възможността, съответно необходимото време, за хеджиране или намаляване на рисковете при неблагоприятни пазарни условия.

4. Стрес-тестовите се актуализират с цел да отразят промените в търговската стратегия и съответните портфейли и финансовите инструменти.

Практики, приложими за банки с вътрешни модели

5. Съгласно Наредба № 8 на БНБ банка, кандидатстваща за разрешение да използва вътрешни модели за изчисляване на капиталовите изисквания за пазарен риск, трябва да разполага с надеждна програма за провеждане на стрес-тестове.

6. Основна слабост на VaR моделите за пазарен риск е свързана с т.нар. „дебели опашки“ в разпределението, т.е. възникването на редки събития, водещи до огромни загуби. Използването на исторически данни води до подценяване и неадекватно обхващане на риска в опашките. Поради тази причина е необходимо използването на стрес-тестове с достатъчно консервативни хипотетични сценарии, които да бъдат преглеждани от висшия ръководен персонал и да отразяват прилаганите политики и лимити.

7. За банка, в която надзорният капитал се изчислява чрез по-чувствителен към риска подход при период на държане от 10 дни и 99% доверителен интервал, е важно да бъдат взети под внимание

събитията от опашката отвъд доверителния интервал. Надеждната рамка за извършване на стрес-тестове включва следните критерии:

- а) възможност за оценка на последствията от сериозни пазарни смущения и за установяване на достоверни ситуации, водещи до изключително големи загуби; реалистичните ситуации могат да включват събития с малка вероятност независимо от вида риск, към който са отнесени; възможност ефектите от промяна на корелациите да могат да бъдат разгледани на ниво отделни портфейли; отчитане на резултатите от действията за редуциране на риска като част от плановете за действие при неблагоприятни ситуации, базирани на реалистични допускания за ликвидността на пазара;
- б) списък с мерките, предприети с цел редуциране на рисковете и запазване на капитала, по-специално резултатите от проведените стрес-тестове се сравняват с определените от банката лимити за рисковете, произтичащи от промени във валутните курсове, лихвените нива и цените на капиталови инструменти и стоки, търгувани на борсите.

Приложение 2. Примерни практики по отношение на секюритизацията

Практики, приложими за всички банки

1. По отношение на секюритизация рамката за извършване на стрес-тестове покрива сложните структурирани продукти, като например секюритизиращи траншове и др. Стрес-тестовите за секюритизираните активи, от друга страна, отчитат базисните активи в схемата, експозицията към системни пазарни фактори, съответните договорни споразумения, заложените автоматични механизми в схемата, както и влиянието на ливъриджа по отношение на подчинеността на отделните траншове.

2. В много случаи се подценява рискът, произтичащ от сложните структурирани финансови продукти, като се разчита предимно на външна кредитна оценка или на исторически данни за кредитните спредове спрямо (относително) сходни продукти – напр. корпоративни облигации със същия рейтинг. При особено неблагоприятни пазарни условия подобни подходи не са в състояние да обхванат съответните рискови характеристики на сложните структурирани продукти. Поради тази причина стрес-тестовите следва да включват цялата налична информация, свързана с базисните активи – като например зависимостта им от пазарните условия, наличието на сложни договорни клаузи и влиянието им върху нивото на подчиненост на отделните траншове.

3. Банката следва да включи в своята методология за стрес-тестове и въздействието на репутационния риск. В рамката за извършване на стрес-тестове се интегрират и рисковете, произтичащи от участието в секюритизационната схема на дружества със специална инвестиционна цел и други дружества.

4. С цел намаляване на косвените репутационни ефекти и поддържане на доверието на пазара банките могат да разработят методологии за измерване на въздействието на репутационния риск върху другите видове риск, като се отдели специално внимание на кредитния, ликвидния и пазарния риск, конкретен пример за което е отчитането на влиянието на договорно необвързани задбалансови експозиции.

5. Препоръчва се внимателна оценка на рисковете, произтичащи от поети ангажименти към дружества в схемата и свързаните с нея структурирани продукти, както и оценката на вероятността ангажиментите да се преобразуват в балансови позиции поради репутационни причини. Поради това рамката за извършване на стрес-тестове може да включва сценарии, оценяващи значимостта и стабилността на тези дружества по отношение на финансовите, ликвидните и капиталовите им позиции. Такъв анализ може да включва аспекти, свързани с платежоспособност, ликвидност и други рискове, както и ефектите от договорни клаузи и автоматични механизми.

Приложение 3. Примерни практики по отношение на кредитния риск и риска от контрагента

Практики, приложими за всички банки

1. Стрес-тестовите, свързани с кредитния риск и риска от контрагента, оценяват бъдещи кредитни загуби и промени в капиталовите изисквания, дължащи се например на промени в кредитното качество и стойността на обезпечението.

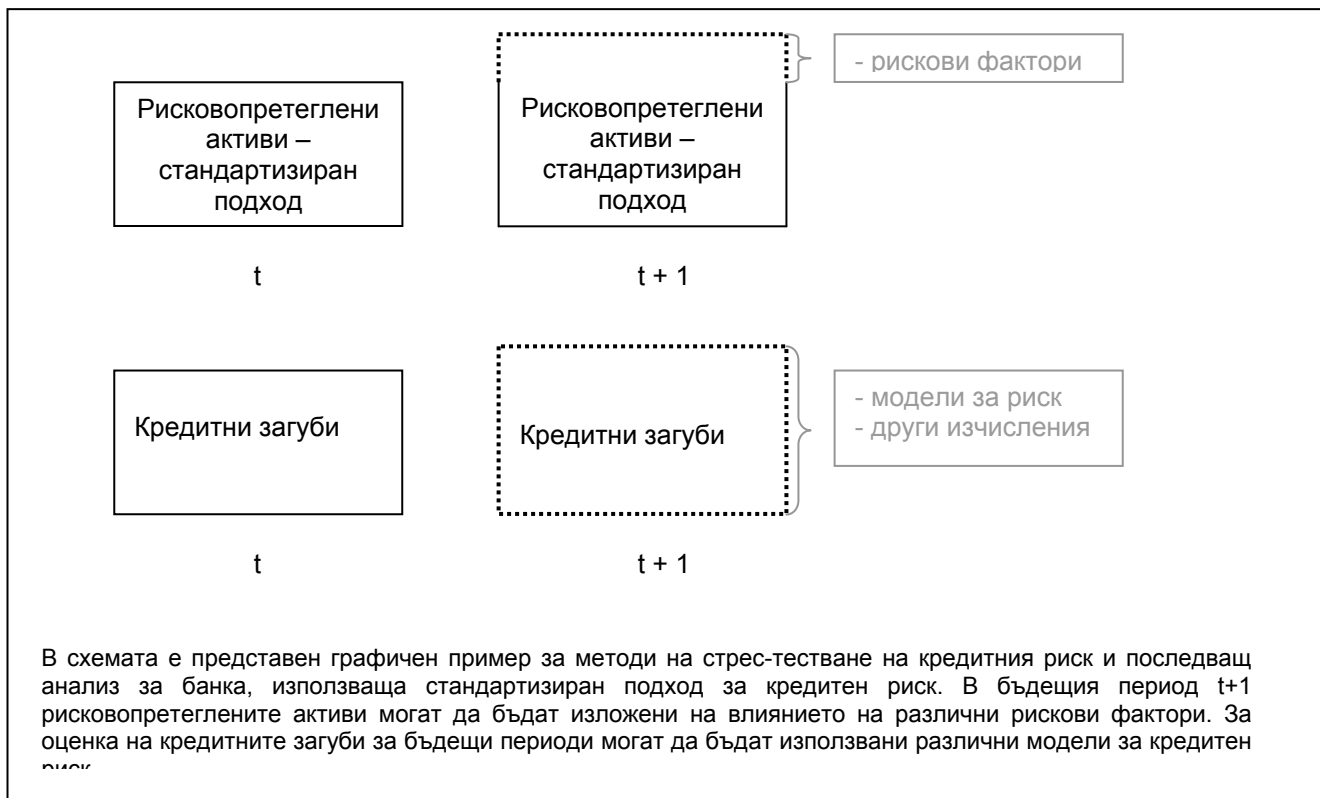
2. При оценката на бъдещите загуби, произтичащи от кредитни събития, могат да се използват собствените параметри на банката за кредитен риск (PD, LGD, експозиции при неизпълнение (EAD), парични потоци (CF) или други вътрешни параметри), независимо че те не участват при изчисляване на капиталовите изисквания. Препоръчително е прилагане на подходи за моделиране на кредитния риск и за проверяване значимостта на историческите съотношения и данни.

3. Банките могат да симулират миграции на експозиции между отделни категории по отношение на кредитното качество и да оценят произтичащите от това загуби.

4. Стойността на недвижимите жилищни имоти, предоставени като обезпечение, е важен рисков фактор за банки, използващи стандартизиран подход.

5. Промяната в рисковото тегло в резултат на изменение на присъдената външна рейтингова оценка на дадено предприятие, както и промените в просрочените кредити, също се считат за важни фактори.

6. За изчисляване на ефектите при провеждане на стрес-тестовите по отношение на капиталовите изисквания банка може да използва методологии, приложими по стандартизираната рамка за кредитен риск, като за тази цел съотнася вътрешните си рискови параметри към регулаторните тегла. Ако банката използва вътрешни рейтинги, тя може да определи миграцията на рейтингите чрез измененията във вътрешните оценки. Измененията в кредитния портфейл може да се моделират по различни начини в стрес-тестовите – като рисков фактор в анализ на чувствителността, като част от сценарий или като непряк ефект при определен сценарий. Въз основа на пазарните фактори се преценява дали промяната в обема на кредитния портфейл е част от сценария или е непряк ефект от него. Различните банки могат да достигнат до различни преценки за пазарните фактори (сред които са предлагането на кредити, търсенето на кредити, както и поведението на конкурентите в ситуация на стрес), което ограничава възможността за сравнимост на получените резултати.

Практики, приложими за банки с вътрешни модели

7. За банки, прилагащи вътрешнорейтинговия подход, стойностите на прилаганите рискови параметри са в основата на стрес-тестовите. В зависимост от избрания подход параметрите са PD, LGD, конверсионен коефициент или комбинация от тях. Стрес-тестовите следва да отчитат и рейтингови миграции, изменения в рисковопреетеглените активи и кредитни загуби. Капиталовите изисквания при вътрешнорейтинговия подход могат да се променят в зависимост от етапа на съответния икономически цикъл, поради което е необходимо стрес-тестовите да предоставят информация за потенциалния ефект върху капиталовите изисквания. Като резултат от процеса на провеждане на стрес-тестове е възможно да се установи нужда от предприемане на действия от страна на банката, включително и евентуална необходимост от увеличение на собствения капитал.

8. Стрес-тестовите следва да оценяват въздействието на рейтинговата миграция, както и на промени в параметъра PD, върху капиталовите изисквания в резултат от влиянието на икономическия цикъл.

9. Банките имат възможност да установят специфични рискови фактори за кредитен риск и тяхното влияние върху общите капиталови изисквания за кредитен риск на банката. За нея може да се окаже полезно да определи тези връзки за всяка отделна категория активи. Например факторите, свързани с ипотечното кредитиране, най-вероятно се различават от тези за категорията корпоративни активи.

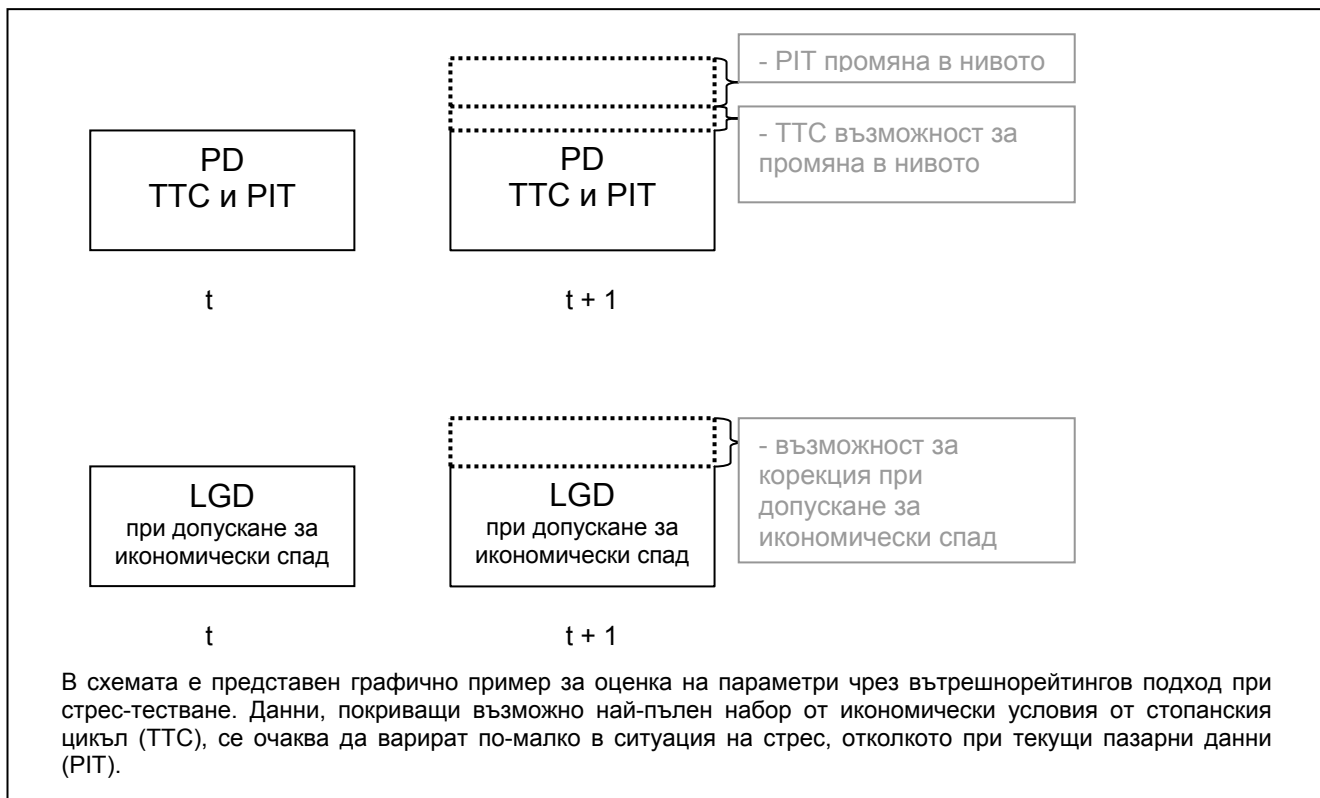
10. Когато банка развива множество дейности, вероятно е да възникне въпросът за диверсификация – по-специално когато дейностите са в различните географски области, чиито икономически условия е възможно да не са синхронизирани. Поради това е възможно агрегираното въздействие да не е равно на сумата от данните за всяка дейност. В съответствие с нивото на консервативност на рамката за извършване на стрес-тестове банката може да приложи достатъчна консервативност при определяне на зависимостите, като е необходимо да е в състояние да обоснове избора си. Анализ на ефектите от едновременното реализиране на рисковете ще подпомогне диверсификационните цели.

11. Резултатите от стрес-теста могат да включват изменения в параметрите за кредитен риск, в рисковопретеглените активи и в нивата на очакваната загуба (EL). Спрямо параметъра PD банката може да прилага други оценки за цели, различни от изчисляването на капиталовите изисквания, като например ценообразуване или моделиране на икономически капитал. Неблагоприятни пазарни условия може да повлияят върху първоначалните оценки на PD, изготвени въз основа на текущи пазарни данни (point-in-time), и вследствие на това може да е необходимо да се коригират, като се използват данни, покриващи възможно най-пълен набор от икономически условия от стопанския цикъл (through-the-cycle).

12. Стрес-тестовите не винаги дават като резултат стойност на LGD, по-ниска или по-висока от стойността на параметъра, изчислена на база вътрешнорейтингов подход с допускане за икономически спад. Тъй като настъпването на период на икономически спад може да съвпадне с времевия период, покрит от проведените стрес-тестове, изчисленията може да се окажат сходни. В този случай стрес-тестовите може да функционират като инструмент за оценка на надеждността на оценките за LGD, получени от вътрешнорейтинговия подход.

13. Стойностите на LGD, заложи в стрес-тестовите, може да отразяват условия на икономически спад; ако наблюдаваните реални стойности на LGD за дадена група длъжници са по-високи от LGD по време на спад според използвания вътрешнорейтингов модел, стрес-тестовите следва да се актуализират, за да включат сценарии, при които LGD се влошава дори повече.

14. Размерът на капитала, необходим за покриване на евентуална кредитна миграция или на загуби поради неизпълнение, зависи от свързаността между кредитополучателите в даден портфейл. Тъй като взаимозависимостта между длъжниците, които са част от един портфейл, обикновено се увеличава значително при периоди на спад, банката може да тества влиянието на промените, настъпващи при нарастване на взаимозависимостта между кредитополучателите, като използва тежки, но едновременно с това достоверни сценарии – по-специално възникването на свързаност между най-големите кредитополучатели в даден портфейл.

Стойност на финансовите обезпечения (по отношение на големите експозиции)¹³

15. Следващите параграфи са съсредоточени върху един конкретен аспект от концентрацията на кредитния риск, т.е. стойностите на финансовите обезпечения във връзка с големите експозиции.

16. Възможно е банка, използваща разширения подход, при провеждането на стрес-тестове на стойностите на финансовите обезпечения по отношение на големите експозиции да установи наличието на условия, които ще се отразят неблагоприятно върху реализуемата стойност на обезпеченията, държани от нея (напр. като резултат от влошаване на кредитните рейтинги на емитентите на обезпечения или от липсата на ликвидност на пазара). Банката следва да вземе предвид специфичните характеристики на финансовите обезпечения, които притежава.

17. Банка, която използва разширения подход за изчисляване на ефекта на финансовите обезпечения или на която е разрешено да използва собствени оценки за LGD и конверсионни коефициенти, може да установи условията, които биха се отразили неблагоприятно върху реализуемата стойност на финансовите обезпечения.

¹³ За допълнителна информация вж. документа на БНБ „Указания за прилагането на ревизирания режим на големите експозиции в банките”, публикуван на нейната интернет страница:

http://www.bnb.bg/bnbweb/groups/public/documents/bnb_download/bs_ca_r7_guidline_02_bg.pdf

18. При изчисляването на ефекта на финансовото обезпечение за банка, използваща разширения метод, независимо дали той е изграден на база надзорни или собствени корекции за променливост, могат да бъдат взети под внимание събитията, които е вероятно да повлияят върху прогнозната стойност на реализиране на обезпечението, като например намаляване на кредитния рейтинг на емитентите на обезпечения или липса на пазарна ликвидност (която се отразява върху периода на ликвидация), .

19. Вероятността да се случат такива събития може да се определи от банката въз основа на вида на финансовото обезпечение, което се използва. Могат да бъдат използвани различни хипотези за обезпечения – такива с държавен дълг, с акции или с конвертируеми облигации. Други примери за фактори, които могат да повлияят върху прогнозната стойност на финансовото обезпечение, включват валутни несъответствия между експозиции и финансови обезпечения, договорености за отчитане по пазарна стойност и реализация на финансово обезпечение на значителна стойност от един източник чрез принудителна продажба.

20. Според чл. 9б, ал. 4 от Наредба № 7 на БНБ, когато резултатите от стрес-тестовите показват по-ниска реализуема стойност на приетото обезпечението от тази, взета под внимание с цел изчисляване на лимита за големи експозиции на банката, стойността следва да бъде коригирана. За да се избегнат такива корекции, банката може да следи дали се поддържа подходящ маржин спрямо обезпечената експозиция, който се променя в зависимост от колебанията в пазарната стойност на обезпечението и гарантира, че тя не е по-ниска от отчетната стойност.

Риск от контрагента

21. Прилагането на усъвършенствани подходи за провеждане на стрес-тестове е подходящо спрямо контрагенти със значителен ливъридж, като се вземат предвид уязвимостта на специфични категории активи или движенията на пазара, както и утежняващият риск, свързан с техниките за редуциране на риска.

22. Банката може да има големи брутни експозиции към контрагенти с голямо съотношение на ливъридж – включително хедж фондове, финансови гаранتي, инвестиционни банки и контрагенти по дериватни договори, всеки от които е вероятно да има експозиции в специфични видове активи и/или да е изложен на определени движения на пазара. При нормални условия тези експозиции са изцяло гарантирани чрез полученото обезпечение и чрез непрекъснатото подновяване на маржина, като по този начин се получават нетни експозиции с нулева или много малка стойност. В случаи на тежки сътресения на пазара стойностите на подобни нетни експозиции е възможно да се увеличат рязко и да възникне корелация между кредитоспособността на контрагентите и присъщите на хеджираните активи рискове (т.е. утежняващ риск). Банката може да подобри своите подходи за провеждане на стрес-тестове с цел адекватното обхващане на подобни събития с ниска вероятност.

Приложение 4. Примерни практики по отношение на операционния риск

Практики, приложими за всички банки

1. Банка може да използва или опростени подходи (т.е. базисен индикатор и стандартизиран подход), или усъвършенствани подходи (AMA) за измерване на капиталовите изисквания за операционен риск, при условие че съответните разпоредби са спазени. Банката се уверява, че операционните рискове са достатъчно и адекватно обхванати от стрес-тестовите.

2. Допусканията за събития могат да се различават от тези, използвани при стрес-сценариите за кредитен и пазарен риск, като се основават на външни събития (напр. повреда на материални активи в резултат на природно бедствие) и вътрешни събития (напр. нови продукти, системи и бизнес начинания; изнесени дейности). Особено в области, за които липсва или има недостиг на данни, стрес-тестовите могат да се основават на сценариен анализ.

3. Освен стрес-тестовите на капиталовите изисквания за операционен риск банката преценява дали разглежданите сценарии за операционен риск могат да повлияят върху анализа на капиталовото планиране.

4. Надежден анализ на основните оперативни рискове включва стрес-тестове и анализ на исторически и хипотетични операционни събития и оценка за адекватност на размера на изчисления спрямо тези събития необходим капитал.

5. Стрес-тестовите могат да се основават на тежки, но правдоподобни събития, пораждащи операционен риск. Обичайните и правдоподобните хипотетични събития, пораждащи операционен риск (напр. нерегламентирана търговия, природни бедствия), използвани при провеждането на стрес-тестове, са с ниска честота и със сериозни последствия. При стрес-тестовите по Стълб 2 от рамката за капиталова адекватност се взема предвид общата експозиция към операционен риск.

6. Анализът на операционните рискове може да се основава на оценка на риска „отгоре надолу“ или „отдолу нагоре“ или се прилага комбинация от двете. Избраният подход следва да бъде в съответствие с големината и сложността на дейността (в съответствие с принципа на пропорционалност). Служителите от съответните ръководни нива могат да бъдат включени в оценката на експозициите към операционен риск, породени от настъпването на събития, които биха оказали влияние на няколко бизнес линии едновременно.

7. Анализът на подлежащите на стрес-тест събития може да включва експертно мнение и оценка на макроикономическа среда (напр. отразяването на вероятността от увеличаване на риска от измами в резултат от икономически спад), както и други външни рискове и фактори.

Практики, приложими за банки с вътрешни модели

8. Съответните параметри на модела, използван от банката, сред които са и четирите елемента на АМА, трябва да бъдат адекватно тествани както в рамките на капиталовите изчисления и валидирането им според АМА, така и в рамките на капиталовите изисквания според Стълб 2.

9. В раздел III „Усъвършенствани подходи за измерване”, глава седемнадесета, част четвърта от Наредба № 8 на БНБ са дефинирани четирите елемента (вътрешни данни, външни данни, сценариен анализ и фактори на бизнес средата и механизми за вътрешен контрол), които трябва да бъдат използвани в рамките на АМА и да обхващат всички значими рискови експозиции и основните рискови фактори. Ако АМА се използва в комбинация с опростен подход (частично приложение) за изчисляване на капиталовите изисквания за операционен риск, резултатите от стрес-тестовете на този риск трябва да се добавят към стресирания под АМА капитал в рамките на Стълб 2.

10. Стрес-тестове на база вътрешни и външни данни може да обхванат вероятността от възникване на допълнителни екстремни събития, да подпомогнат анализа на пределните граници за операционни загуби (напр. големи загуби, свързани с пазарния риск, трябва да се разглеждат и в обхвата на капиталовите изисквания за операционен риск – нерегламентирана търговия поради рязък спад в пазарните стойности), да дават възможност за прилагане на претеглящи коефициенти (напр. ако външните данни са били мащабираны в посока намаляване, може да се наложи те да бъдат увеличени обратно, например поради очаквания за увеличаване на темпа на инфлация) и да подпомогнат създаването на критерии за определяне на целесъобразността на данните (напр. данни за големи загуби, преценени като ненужни, могат да бъдат използвани в рамките на стрес-тест).

11. Банката подлага на стрес-тестове своите бизнес среда и механизмите си за вътрешен контрол, както и взема под внимание макроикономическото развитие и други приложими спрямо нея външни фактори.

12. Стрес-тестовете могат да включват сценариен анализ като част от модела за екстремни стойности (напр. при комбиниране на няколко сценария нараства вероятността от настъпване на много тежко събитие или при евентуалното настъпване на верижна реакция може да се стигне до събития, които влияят върху различните видове риск).

Приложение 5. Примерни практики по отношение на ликвидния риск¹⁴

1. Ликвидният риск има две проявления:

- а) ликвиден риск при финансиране: текущ или потенциален риск, произтичащ от невъзможността банка да изпълнява финансовите си задължения / ангажименти, когато те станат дължими, без да понесе значителни загуби; и
- б) пазарен ликвиден риск: рискът банка да не може лесно да покрие или да продаде позиция, без да повлияе върху пазарната цена (и в резултат да понесе значителни загуби) поради недостатъчна дълбочина на пазара или пазарен срив.

2. Всяка банка трябва да управлява собствения си ликвиден риск при финансиране, като взема предвид възможното въздействие на пазарния ликвиден риск.

Практики, приложими за всички банки

3. БНБ очаква банката да вземе предвид при определяне на потенциалното ликвидно несъответствие всички значими фактори за ликвиден риск. Факторите покриват както активите, така и пасивите. Методологията за изчисляване на ефектите от шока изисква да се оценяват нетните парични потоци. Във всеки сценарий банката установява за всяко ниво на шок входящите и изходящи парични потоци, които се очаква да възникнат за всеки бъдещ период, както и тяхната нетна равностойност.

4. Ликвиден риск от страна на пасивите може да възникне поради намалена способност за привличане на ново финансиране, липсата на възможност за разсрочване на задълженията или поради риска от внезапно масово изтегляне на депозити. По отношение на активите (както балансовите, така и задбалансовите) ликвиден риск може да възникне поради неочаквано усвояване от страна на клиенти на неотменяеми кредитни линии или други задбалансови ангажименти. Сценарии, които анализират активите с цел да определят ликвидността, която банката може да генерира от тях, могат да включват спад в ликвидността на пазара и/или в стойността на ликвидните активи. Шокове по отношение на активите може да предизвикат спад в стойността им, което да доведе до ликвидни затруднения поради искания за предоставяне на допълнителни обезпечения (когато тези активи са заложиени).

5. Във всеки сценарий има два вида парични потоци за всяко ниво на стрес, които може да се появят – договорните парични входящи и изходящи потоци, вкл. условни и безусловни (напр. намаляване на ликвидността поради искане за предоставяне на допълнително обезпечение), както и потоци в резултат на поведението на клиентите. Стрес-тестовите включват, ако е приложимо, въздействието на:

¹⁴ За допълнителна информация вж. документа на БНБ „Указания за ликвидните буфери и периодите на оцеляване”, публикуван на нейната интернет страница:

http://www.bnb.bg/bnbweb/groups/public/documents/bnb_law/bs_liquidy_cl_r1_bg.pdf

- а) клаузи на облигационни договори – например автоматични механизми, задействани при понижаване на рейтинга;
- б) договорно необвързана ликвидна подкрепа (свързана с репутацията);
- в) поети задбалансови ангажменти за предоставяне/получаване на ликвидност.

6. Чрез обединяване на всички парични потоци банката е в състояние да прогнозира своите ликвидни нужди за всеки период при всеки сценарий за всякакви нива на стрес. След това може да изчисли нетния паричен поток за същите времеви периоди, при същите сценарии и за същите нива на стрес. Това е сумата, с която прогнозираните парични приходи надхвърлят (или не достигат) прогнозираните разходи.

7. Потенциални ликвидни несъответствия се установяват и се измерват количествено чрез стрес-тестове на ликвидността като част от различни кризисни сценарии, като се вземат предвид средствата, необходими за премахване на несъответствията, и цената на необходимия ресурс. Ликвидни несъответствия се създават при загубата на текущи активи (напр. намаляване на депозитите) и/или при увеличаване на нуждата от ликвидност (напр. при възникване на необходимостта от финансиране на условни задължения). Банката може да определи различни начини, чрез които да премахне несъответствията като част от разглеждания сценарий (чрез използване на необезпечено финансиране, ако се приеме, че е на разположение, или на обезпечено финансиране). Промени в бизнес структурата, като например ограничаване на кредитната експанзия, могат да бъдат сред мерките, заложи в продължителен стрес-сценарий в зависимост от бизнес модела на банката. Във всеки отделен случай цената на ресурса е важен параметър.

8. Очаква се в сценариите да бъдат залагани три вида шокове: идиосинкратични, пазарни или комбинация от двата. Идиосинкратичните шокове може да представляват отказ от разсрочване на необезпечено финансиране на едро, както и отлив на депозитите на дребно. В допълнение типичен сценарий, който може да засегне банка, е например агенция за кредитна оценка да понижи рейтинга на дълговите инструменти на банката (включително търговски книжа, издадени от дружества, създадени със специална цел). Пазарните шокове може да са в ликвидността на някои активи и влошаване на пазарните условия за финансиране. Също така сценариите за пазарен шок могат да включват сътресения на пазарите, промени в макроикономическата среда или понижаване на рейтинга на страна, в която банката развива бизнес.

9. При изграждането на алтернативни сценарии за ликвидност се вземат предвид стрес-тестове и по отношение на други рискове, за да се добие пълна представа за различните рискови позиции.

10. Когато банка разчита на финансиране от източници, които са по-чувствителни към лихвените проценти, към пазарен, кредитен и репутационен риск, тя трябва да вземе под внимание влиянието на тези рискове върху ликвидния риск при оценяване на сценариите за стрес-тестовите. Тъй като тези рискове може да намалят ликвидността (напр. чрез увеличените разходи за финансиране или чрез искания за предоставяне на допълнителни обезпечения), доброто им управление спомага за намаляването на ликвидния риск, но не го премахва.

11. Допусканията, използвани при създаването на сценарии за тестване на ликвидния риск, следва да бъдат съизмерими с направените предположения и получените резултати от сценариите за другите рискове. Когато другите рискове се материализират, те обикновено оказват влияние върху ликвидността на банката и поради това предположенията и резултатите от стрес-тестовите за другите видове риск следва да се вземат под внимание с цел създаване на цялостна система за стрес-тестове. Въздействието на пазарния и кредитния риск върху стойността на активите, както и въздействието на очакваните парични потоци и на репутационния риск, могат да бъдат включени във всички стрес-сценарии за ликвидност.

12. В рамките на глобално съгласувана рамка за извършване на стрес-тестове се анализират и се измерват вторичните ефекти, например при банка, която разчита на източници на финансиране, чувствителни към лихвените проценти, към пазарен, кредитен или репутационен риск.

13. Период на оцеляване от поне един месец се прилага при формулиране на избраните стрес-сценарии. В рамките на този период може да се определи по-кратък времеви хоризонт от поне една седмица поради необходимостта от още по-голяма сигурност в краткосрочен план. Разглежданият времеви период може да бъде разделен на две части: кратка фаза на много силен шок (напр. една или две седмици, докато се преодолее идиосинкратичният риск, като целта е да не се променя бизнес моделът), последвана от по-дълъг период с по-малък, но същевременно по-продължителен шок (напр. ликвиден риск в продължение на един или два месеца). Този подход има предимството да обхваща различни нива на тежест за стрес-сценарии. Тестовите може да обхващат и по-дълъг период (напр. една година за покриване на структурен ликвиден недостиг) и алтернативни оздравителни мерки, като план за финансиране при извънредни обстоятелства, промяна в активността на банката, промяна на бизнес модела и др.

14. Набор от поведенчески допускания може да бъде разработен за всеки отделен сценарий и за всеки времеви хоризонт. Поведението на вложителите и на доставчиците на финансиране се ръководи от няколко фактора, влияещи върху техните действия по отношение на банката. Степента на изтегляне на депозити или на отказ от финансиране, заложена като вероятен резултат от тези фактори, зависи от възприятието за стабилност на банката. Това поведение може да се анализира и да се направят допускания при създаването на сценарии за тестване на ликвидния риск.

15. Основното въздействие на ликвидния шок е върху нетния паричен поток. Въпреки това анализът може да обхване и други показатели, като коефициентите за ликвидност и ликвидния буфер¹⁵. Коефициентите за ликвидност и ликвидният буфер трябва да отговарят на минималните надзорни изисквания след провеждането на стрес-тест.

16. При стрес-тестове на консолидирана основа обикновено се допуска безпрепятствено и неограничено движение на ликвидност между дружествата в групата. В някои случаи е възможно наличието на правни и/или други пречки, които следва да бъдат заложи в сценария. Този сценарий

¹⁵ Определението за ликвиден буфер е дадено в „Указания за ликвидните буфери и периодите на оцеляване“ (http://www.bnb.bg/bnbweb/groups/public/documents/bnb_law/bs_liquidy_cl_r1_bg.pdf)

може да е особено неблагоприятен за клонове, намиращи се в други страни, поради евентуални трансгранични проблеми за прехвърляне на ликвидност. Може да се наложи да се вземат предвид и други видове риск освен правния (напр. държавен риск под формата на риск при трансфериране), които да се включат в сценариите за тестване на ликвидния риск. Вероятността от блокиране на активи засилва необходимостта от провеждане на стрес-тестове на различни организационни нива, тъй като отделно юридическо лице само по себе си трябва да разполага с определен размер на ликвидност.

17. Резултатите от стрес-тестовете допринасят за подобряване на управлението на ликвидния риск, включително по отношение на вътрешни политики, лимити и резервни планове за финансиране.

Приложение 6. Примерни практики по отношение на лихвения риск в банковия портфейл¹⁶

Практики, приложими за всички банки

1. При стрес-тестове за лихвен риск в банковия портфейл се обръща внимание на риска от преоценка, риска от промяна в кривата на доходността, базисен риск и опционен риск. В съответствие с чл. 103, ал. 3, т. 11 от ЗКИ и чл. 12, ал. 3 от Наредба № 8 на БНБ банка трябва да оцени експозициите си към лихвен риск, произтичащи от банковия портфейл, и в случай че икономическата стойност спадне с повече от 20% от собствения капитал на банката в резултат на внезапна и неочаквана промяна на лихвените нива, БНБ ще изиска банката да предприеме подходящи мерки. Тест за подобни събития обичайно се провежда с 200 базисни пункта паралелна промяна в кривата на доходността.

2. Тестването за паралелна промяна в кривата на доходността може да се окаже недостатъчно. Допълнително е възможно да се наложи чрез различни сценарии банката да вземе под внимание движения и промени във формата на кривата на доходността, които биха довели до допълнителен спад в нетния лихвен доход и в икономическата стойност на банката.

3. Базисният риск е важен аспект на лихвения риск. Той може да възникне в резултат от несъответствие между финансиране и инвестиции по отношение на референтен лихвен процент, въпреки че те могат да съвпадат по отношение на матуритета.

4. При определени пазарни ситуации притежателят на вградена опция може да се възползва от правото си да прекрати договора предсрочно, при което банката ще бъде принудена да направи трансакция при неблагоприятни за нея условия.

5. Сложността на лихвения риск варира между различните банки в зависимост от разнообразието на използваните финансови инструменти. По отношение на по-опростени финансови инструменти ефектът от шока за банката може да се изчисли с помощта на анализ на чувствителността (без установяване на произхода на шока и с помощта на просто прилагане на шока към портфейла). Когато банка притежава по-сложни финансови инструменти, върху които се прилага шок с многообразно и косвено въздействие, тя трябва да използва по-сложни подходи, които изрично определят неблагоприятните ситуации, залагани в стрес-тестовите.

¹⁶ Това приложение следва да се разглежда съвместно с документа на БНБ „Указание за управлението на лихвения риск в банковия портфейл”, публикуван на нейната интернет страница:

http://www.bnb.bg/bnbweb/groups/public/documents/bnb_law/bs_solv_r8_guidlines_02_bg.pdf

Приложение 7. Примерни практики по отношение на риска от концентрация¹⁷

Практики, приложими за всички банки

1. Разглеждането на риска от концентрация (междурискова и вътрешнорискова) е важна част от рамката за извършване на стрес-тестове, тъй като той може да бъде полезен при разкриването на взаимовръзки между рисковите фактори и тяхното влияние върху банката при неблагоприятни икономически условия.

2. Анализ на управлението на риска от концентрация е най-полезен, когато се извършва на ниво банка, надхвърля обсега на конкретна бизнес единица или отделен вид риск и допълва техния анализ.

3. Стрес-тестовете позволяват на банката да установи взаимозависимости между експозиции и да идентифицира скрити концентрации, които могат да се проявят единствено при неблагоприятни условия дори при малка вероятност от реализирането на подобни неблагоприятни сценарии.

4. При стрес-тестовете, особено на ниво банка, последната е в състояние да установи както единични проявления на риска от концентрация, така и взаимосвързани рискове, вземайки предвид балансовите и задбалансовите експозиции, сред които са позициите от банковия портфейл, търговския портфейл, включително и хеджиращите позиции.

5. При стрес-тестовете е необходимо да се заложат промени в бизнес средата, които водят до проявяването на различни рискове от концентрация. По-специално стрес-тестовете могат да включват необичайни, но правдоподобни промени в корелациите между различните видове рискови фактори, както и екстремни и необичайни промени в рисковите параметри, които надхвърлят промените в един рисков фактор или един вид риск. Сценариите вземат предвид взаимосвързани рискови фактори, отчитайки първичните и последващите ефекти.

6. Необходимо е да се установи връзка между макроикономическия сценарий и въздействието му върху определен рисков фактор, създаващ концентрация (напр. географски регион или икономически сектор). Начинът, по който взаимнообвързани експозиции реагират в отговор на едни и същи рискови фактори, може да бъде включен в стрес-тестовете, например риск от голямо краткосрочно увеличение на загубите в резултат на обвързани експозиции от портфейлите „кредитиране на дребно“ и „корпоративно кредитиране“ или от различни банки в групата.

7. Банката следва да вземе предвид и междурисковите концентрации, образувани от различни видове риск, най-често от пазарен и кредитен риск, за да придобие по-добра представа за възможните

¹⁷ Това приложение следва да се разглежда съвместно с документа на БНБ „Указания за управлението на риска от концентрация в рамките на процеса за надзорен преглед“, публикуван на нейната интернет страница: http://www.bnb.bg/bnbweb/groups/public/documents/bnb_law/bs_solv_r8_guidlines_04_bg.pdf

концентрации по отношение на кредитния, ликвидния риск и риска от концентрация в търговския портфейл при неблагоприятна ситуация. Банката установява потенциалните връзки между експозициите и се уверява в правдоподобността на направените допускания за корелациите между различните видове риск в критична ситуация.

8. Банката определя евентуалните корелации при екстремни събития и установява вероятността от едновременното случване на няколко събития, което би довело до възникването на корелации с толкова големи стойности, че да се постави под въпрос жизнеспособността на банката. Банката разглежда възможността за прилагане на обратни стрес-тестове, които позволяват да се провери достоверността на допусканията, които са направени по отношение на водещия бизнес план. Анализът на малко вероятни, но все пак правдоподобни събития, които биха довели до необичайно големи корелации, позволява на банката да разработи по-добра рамка за анализ и намаляване на рисковете.

9. Стрес-тест се провежда както на индивидуална основа за отделните юридически лица – с цел да се вземат предвид потенциалните рискове от концентрация по отношение на различните местни пазари, така и на консолидирана основа – с цел да се обхванат рисковете от концентрация, които могат да се проявят на ниво група. Резултатите от стрес-тестовите за риск от концентрация могат да бъдат разпространени в отделните звена на банката с цел да се използват при вземането на решения и определянето на лимити като част от управлението на риска от концентрация.